

Департамент культури, туризму та культурної спадщини Кіровоградської обласної
державної адміністрації
Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І.Чижевського

Син херсонських степів

До 100-річчя від дня народження Яра Славутича
Біобібліографічний показник

**Моє серце в херсонських степах,
У притаєних скитських могилах.
Я в душі чебрецями пропах,
Випасаючи коней по схилах.
Яр Славутич**

Кропивницький – 2017

“Син херсонських степів”: До 100-річчя від дня народження Яра Славутича. Біобібліографічний покажчик / Департамент культури, туризму та культурної спадщини Кіровоградської обласної державної адміністрації, Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І.Чижевського, м. Кропивницький; укладач Чуприна Н.К. - Кропивницький.- 2017. - 86 с.

У біобібліографічному покажчику вміщено інформацію про джерела, які висвітлюють життя та творчість поета, літературознавця, мовознавця, перекладача, науковця Яра Славутича. Видання покликане задовольнити інтерес читачів до відомої особистості у культурному житті краю, а також світової спільноти. В покажчику подається бібліографія творів Григорія Михайловича Жученка (Яра Славутича) - окремих видань, публікацій у збірниках та періодичних виданнях.

Упорядник:

Чуприна Н.К.

Автор вступної статті:

Частакова Н.С.

Редактор: Козлова В.А.

Відповідальна за випуск: Літвінова Є.Г.

Передмова

Цей біобібліографічний покажчик присвячений 100-й річниці з дня народження відомого українського поета, літературознавця, мовознавця, перекладача, дослідника історії української імміграції в Канаді, редактора, видавця, мецената української науки Григорія Михайловича Жученка (Яра Славутича). Зібраний матеріал допоможе глибше розкрити сторінки життя і творчості всесвітньо відомої особистості.

Вступне слово української поетеси, літературознавця, члена Національної спілки письменників України, доцента кафедри видавничої справи, документознавства та інформаційної діяльності Кіровоградського інституту розвитку людини Частакової (Гармазій) Надії Сергіївни, написано саме для цього покажчика.

Покажчик складається з семи частин.

До першої входять твори Яра Славутича, що в свою чергу згруповані в чотири підрозділи:

- окремі видання, що подають перелік творів ученого;
- твори, що знаходяться в збірках;
- вступні статті, упорядкування, передмови;
- статті в періодичних виданнях.

У другій частині біобібліографічного покажчика зібрана література про життя і діяльність Яра Славутича. Її підрозділи наповнюють:

- книги;
- статті з альманахів, збірників, окремих видань;
- періодичні видання.

Третю частину складає фільмографія.

У четвертій - розміщено WEB-ресурси.

П'яту наповнює іменний покажчик.

У шостій частині містяться додатки, куди ввійшли автобіографія, статті про життєвий і творчий шлях літератора, інтерв'ю, спогади сучасників, літературознавчі та наукові розвідки, вірші митця, переклади його поезій, посвяти. В цих джерелах передаються особливості сприйняття постаті Яра Славутича, його творчої спадщини вченими, митцями, сучасниками.

Сьому частину складає фотогалерея.

Бібліографічні записи про окремі твори, розташовані в алфавітному порядку, всередині алфавіту - за хронологією, статті – за алфавітом назв та імен. Покажчик включає матеріали за період від 1945 до 2017 років.

Для зручності користування до покажчика додається допоміжний апарат: алфавітний покажчик авторів, передмова та зміст.

Покажчик створено в САБ "ІРБІС" на основі баз даних обласної універсальної наукової бібліотеки імені Д.І.Чижевського м. Кропивницького, бібліотеки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, матеріалів INTERNET-мережі.

До біобібліографічного покажчика входять листи Яра Славутича, що зберігаються в фондах книгозбірні.

Бібліографічний опис здійснено згідно з чинними державними стандартами України.

Показчик буде корисним для викладачів, аспірантів, вчителів, бібліотекарів, студентів, школярів, усіх, хто цікавиться багатогранною особистістю Яра Славутича.

Наталія Чуприна,
бібліотекар I категорії відділу обслуговування користувачів

Голосом Степової Еллади...

(Штрихи до портрета Яра Славутича)

Самобутність і багатогранність культури нашого народу животрепетно пов'язані з драматичним нервом нашої багатостраждальної історії. Цілком логічно, що геноцид, тоталітарний режим, репресії, колоніальний статус всього українського, залізні лещата терору радянської доби – усе це планомірно витіснило на маргінес цікаві, а часом просто феноменальні постаті. Олександр Олесь, Олена Теліга, Олег Ольжич, Євген Маланюк, Юрій Дараган, Микола Холодний... Цей список можна доповнювати, відкриваючи світові давно забутих і незнаних геніїв.

Ім'я Яра Славутича (Григорія Михайловича Жученка) органічно доповнює цей список, бо тісно пов'язане не тільки зі становленням нашої культури, із непротим процесом її самовиборювання і самоствердження, а й передусім з історією нашого центральноукраїнського краю, Степової Еллади. Будучи відомим усьому світові як мовознавець, літературознавець, поет, перекладач, за влучними спостереженнями Т. Щерби «живий смолоскип» і «палкий поборник національної ідеї», а за висловом Л. Коровника «людина нової доби», цей представник третьої хвилі еміграції у рідному краї був незнаним аж до останнього десятиліття ХХ століття через сувору заборону, хоча впродовж усього свідомого життя в еміграції завжди залишався людиною зі «степовим світоглядом», промовляючи до всього світу голосом Степової Еллади. І тільки після проголошення незалежності України помалу стає відкритою українському читачеві вся поліфонія цього потужного голосу.

У різний час життя і творчість Яра Славутича осмислювали К. Волинський, В. Жила, І. Качуровський, Д. Кислиця, М. Ковалюк, О. Ковальчук, Л. Коровник, В. Кравчук, С. Крижанівський, П. Маляр, Ф. Матвієнко, М. Міршук, Т. Назаренко, І. Накашидзе, І. Овечко, В. Погребенник, О. Пресич, В. Просалова, Б. Романенчук, П. Сердюк, Н. Сологуб, П. Сорока, С. Тарабура, М. Ткачук, Т. Хом'як, Т. Щерба, Т. Яровенко та інші авторитетні вчені. Однак великий за обсягом і різноплановий за тематикою й жанровою приналежністю творчий доробок, а також драматична доля його автора, очевидно, зумовлюють ситуацію відсутності у сучасній науці про літературу комплексної рецепції творчого обличчя Яра Славутича.

Тривалий час ім'я цієї непересічної особистості було невідомим українському читачеві. У відкритті постаті й творчості Яра Славутича чимала заслуга вчених, письменників, громадських діячів Кіровоградщини, бо ж саме з цих країв родом наш видатний земляк. Зокрема прикметними є літературознавчі розвідки Г. Клочека, Л. Куценка, В. Панченка, які були чи не найпершими, хто почав говорити про цю видатну постать не тільки в контексті наукової діяльності Яра Славутича, а й у вимірах його художнього слова. Вагомий внесок у 1990-х – 2000-х роках у розуміння й відкриття Яра Славутича як поета, літературознавця, як нашого земляка-емігранта здійснили працівники Обласної

універсальної наукової бібліотеки імені Д. Чижевського на чолі з письменницею А. Корінь. Саме завдяки її активній громадянській позиції тепер ми маємо архів радіопередач з Яром Славутичем, листування, інтерв'ю. Власне і дев'ять його поїздок на рідну Україну теж обумовлені інтересом до творчості митця з боку земляків.

Письменник народився 11 січня 1918 року на території нинішнього смт Долинська Кіровоградської області. Як повідомляє Яр Славутич у листі до земляків від 1 березня 1991 року, він прийшов у цей світ на хуторі Жученки, поряд прадавнього Запорозького зимівника на західному боці Гурівського лісу, в межах села Благодатного, тоді в Херсонській губернії. 1932 року хутір зруйнували, родину Жученків вигнали, не залишивши жодного сліду від родового гнізда. Власне про ті жахливі події – розкуркулення й арешт батька, втечу з потяга дорогою на заслання, втрату в роки голодомору бабусі, діда й сестрички, – через багато років Яр Славутич напише у книзі «Місцями Запорізькими», що витримає три перевидання, в тому числі два за кордоном, а в 1993 році за активної підтримки А. Корінь сповідь поета ввійде до збірки «Голоси із 33- го» як спогад «Голод 1932-33 рр. у межах Гурівської сільради», ставши його першою публікацією на рідній землі.

Ці жахливі картини тоді ще зовсім юному Г. Жученку запам'яталися на все життя, визначивши і його життєву позицію. В інтерв'ю з А. Корінь поет наголошував: «Мету мого життя поставив переді мною дід, коли мені було п'ятнадцять років. Помираючому з голоду з опухлими ногами дідові я приніс хліба й солі, а тоді дід попросив повторити за ним таку присягу «Обіцяю вижити й розказати світу, як Москва нищить Україну»

Була ще й інша важлива обставина, яка обумовила формування стійкого духом патріота та сприяла тому, що дану дідові обіцянку Яр Славутич виконав сповна. Мова йде про становлення особистості майбутнього поета, його дитячі літа, ще не затьмарені описаними вище подіями. Саме з раннього віку Г. Жученко захоплено слухав народну пісню, рідну мову, якою йому багато оповідав його любий дід про свій рід, про історію України, козаччину, Запорозьку Січ та козацькі походи. З тих же літ майбутній поет захопився творами Т. Шевченка, з якими його також познайомив дід. Як зазначає Л. Коровник, «на дев'ятому році життя дід і Яр поїхали на три доби до Дніпра побачити пороги, а тоді були на острові Хортиця. Там, стоячи на скелі, на наказ діда онук продекламував Шевченкового вірша «Б'ють пороги». Відтоді Яр багато читав, добре вчився і вирішив стати справжнім поетом. Унаслідок цього виникла рукописна книжка віршів, яку більшовики знищили на хуторі під час колективізації 1932 року».

Усе це дало сильний поштовх до формування активної громадянської позиції Г. Жученка й допомогло після втечі з потягу, який віз ув'язнених на заслання, повернутися у рідні краї і, побачивши замість родового гнізда руїну, не зламатися й піти працювати пастухом у радгосп поблизу Кривого Рогу, а згодом – здобути середню освіту, закінчити Запорізький педінститут і почати вчителювати... Як свідчить Л. Коровник, після мобілізації Г. Жученка 1940 року

до лав Червоної армії, він брав участь у «Чернігівській Січі». Підтримуючи зв'язки з українськими підпільниками, він особисто зустрічався у Києві з Оленою Телігою та Олегом Ольжичем. У цей час поет перестає бути Г. Жученком і вперше називає себе Яром Славутичем. Тоді чимало поетів і письменників мусили приховувати своє справжнє прізвище, щоб захистити своїх рідних від цькування та переслідувань. У новому імені поета зі Степової Еллади органічно поєднались і любов до рідної землі, і підкреслено міцний зв'язок з усім українським, ніби митець відчував неминучу розлуку зі своїм краєм, але прагнув наголосити на своїх витоках, на тому, що де б він не був, в ньому самому тече Дніпро, Славута, Україна...

Наприкінці Другої світової війни Яр Славутич емігрує до Берліна, а після закінчення війни залишається жити в Аугсбурзі, навчається в Українському Вільному університеті, 1948 року одружується й емігрує до США, де згодом у Пенсильванському університеті отримує наукові ступені магістра і доктора зі славістики. Потім поет їде в м. Монтерей, щоб викладати українську мову в Американській військовій школі, а 1960 р. – переїздить до Канади, де обіймає посаду професора Альбертського університету в Едмонтоні. Там Яр Славутич працює аж до виходу на пенсію, пише чимало підручників і посібників з української мови, займається літературною роботою, засновує благодійний фонд Яра Славутича, метою якого є відродження вільної України. Цей фонд постійно поповнювався гонорарами свого очільника із написаних ним статей і підручників аж до останнього дня його життя. Живучи далеко від рідного краю, Яр Славутич поступово стає відомим як канадський поет українського походження, або ж, як влучно наголосив С. Крижанівський, стає «співцем канадського заходу, Альберти, тобто прерій, які називають Канадською Україною». Однак, маючи дві батьківщини, поет внутрішньо тяжіє до рідної землі, свідченням чого є не тільки його наукові праці з україністики, літературознавства, але й передусім творчість.

Говорячи про величезний доробок цього потужного інтелектуала й тонкого естета, враховуємо інтерв'ю поета з А. Корінь, в якому він окреслює чотири етапи: *європейський, американський, канадський, підсумковий*. Період із 1940 р. – до закінчення вузу (1949 р.) можна умовно назвати «європейським». Упродовж цього часу було видано 4 збірки поезій. Із 1949 по 1959 р. тривав «американський» період, оскільки поет жив і працював у ці роки на американському континенті. Це був час закінчення Пенсильванського університету, здобуття вченого ступеня, початок викладацької роботи. У ці роки Яр Славутич заявив про себе в періодиці як науковець, однак жодної поетичної книги тоді не вийшло. Від 1960-го і до 1990-х рр. – «канадський період». Це час активної роботи митця у різних жанрах. У «підсумковий» період Яр Славутич пише свою десятку книжку «Шаблі тополь», двотомник поезій, поем, перекладів, разом із видавництвом «Дніпро» готує до виходу у світ п'ятитомне видання... Цей період тривав і на час виходу інтерв'ю з поетом, і до кінця його життя. Логічним, на наш погляд, назвати цей період «українським», адже саме із початком 1990-х, проголошенням незалежності України, починається жвавий

інтерес українського читача до постаті і творчості Яра Славутича. Його ім'я більше не перебуває під забороною. Поет активно підтримує зв'язки зі своїми земляками, приїздить в Україну, відвідує край свого дитинства і, натхненний цим, активно займається громадською роботою. Також підставою для такої назви четвертого періоду творчості Яра Славутича слугує його згадка про поїздку в Україну: «Найпам'ятніші перші поїздки ще в радянську Україну. Я тоді так гаряче кинувся у вир боротьби за її незалежність! Напередодні грудневого референдуму декілька разів виступав на мітингах, народних віче в Донецьку, Луганську, Києві. Залишилися в пам'яті й різні громадянські акції, на які мене запросили вже в нову Україну – два з'їзди Міжнародної асоціації українців, три Шевченківські свята поезії, сторіччя Є. Маланюка у Кіровограді, Всесвітній форум українців». В останній період своєї творчості поет також бере участь у Всеукраїнському фестивалі «Золотий гомін», у Міжнародному симпозіумі «Голодомор 33», у багатьох провідних вузах читає відкриті лекції.

Загалом же упродовж цих чотирьох періодів поет створив десять поетичних збірок, у яких вмістилося близько семи сотень поетичних творів різної жанрової форми: «Співає колос» (1945), «Гомін віків» (1940, 1945, 1946), «Правдоносці» (1948), «Спрага» (1950), «Оаза» (1960), «Маєстат» (1962), «Завойовники прерій» (1968), «Мудрощі мандрів» (1972), «Живі смолоскипи» (1983), «Шаблі тополь» (1992). Чимало віршів Яра Славутича було покладено Р. Бородієвичем, Г. Китасим, М. Фоменком, С. Яременком на музику.

Маючи такий солідний творчий доробок, митець ще за життя оцінював себе досить скромно й об'єктивно: «Я не вважаю себе за великого поета, але гадаю, що я - грамотний літератор, який творить літературний процес. Побіжно зауважу: зо два десятки сучасних поетів, яких називають великими, я вважаю пересічними».

Крім поетичних книжок, Яр Славутич є автором багатьох літературознавчих студій, найбільш відомими з яких є «Модерна українська поезія» (1950), «Розстріляна муза» (1955), «Іван Франко і Росія» (1959), «Велич Шевченка» (1961), «Шевченкова поетика» (1964), «Українська література в Канаді» (1992).

За життя Яр Славутич був відзначений різними почесними нагородами, зокрема Премією Фонду І.Франка першого і другого ступеня в Чикаго, золотою Шевченківською медаллю від Конгресу українців у діаспорі, званням поета-лауреата в Канаді, державним Орденом уряду України «За заслуги» та «Почесною грамотою» Національної академії педагогічних наук України.

Таким чином, на випробування катаклізмами, гартування духу, самовиборювання і становлення, творчу, наукову, громадську, подвижницьку діяльність доля щедро відвела *правдоносцю* родом із Долинської 93 роки – помер Яр Славутич 4 липня 2011 року.

Для поетичної творчості Яра Славутича притаманне потужне ідейне звучання. Він не є естетом у прямому значенні цього поняття. Його естетизм – це вистраждане й переосмислене відкриття болю як засобу очищення. Тому

навіть у віршах, що за тематичними ознаками явно тяжіють до медитацій чи пейзажних творів, прочитується мотив драматичної ностальгії, віри у відродження й незламність духу. Тут активно відчутним є вплив творчості Т. Шевченка, Г. Сковороди, тяжіння до неокласиків та пражан.

Мотиви туги за рідною землею, ностальгія за краєм дитинства, віра у соборну й вільну будучину країни не є новими у творчості поетів-емігрантів, адже вони характерні для багатьох представників нью-йоркської групи, для «пражан». Як слушно зауважив професор Г. Клочек, Яр Славутич «виявився більшим пражанином за самих пражан». Частково окреслені мотиви можна зустріти у творчості шістдесятників, які, хоч і не були емігрантами, однак фізично були відірвані від свого краю. Тут можна згадати гротескні формули В. Стуса із циклу його тюремної поезії і т.п. Щодо творчого доробку Яра Славутича, принципово новими є засоби художньої реалізації окреслених мотивів. Так, на наш погляд актуально говорити про те, що голос Степової Еллади набуває повноти свого звучання у доробку цього митця завдяки застосуванню алюзій і ремінісценцій до українського світу, який поет ні на мить не мислить як чужий, а скоріше осягає як драму порушеної цілісності свого внутрішнього «я».

Імовірно в подальшому тема ремінісценцій у творчості поетів-емігрантів може бути продуктивним напрямком дослідження. З одного боку, звернення до рідного через загальновідомі архетипи, національні мотиви, ідейні максими можна розглядати як спосіб компенсації відірваності від генетично свого середовища. З іншого боку, активізація українських топосів у творчості Яра Славутича, здійснювана автором через спогад, може бути осмислена як засіб утвердження втраченої цілісності.

Прикметною в цьому розумінні є поезія, присвячена рідній землі – «Моє серце в Херсонських степах», що увійшла до першої збірки «Співає колос». Ліричний герой не оспівує красу своєї Батьківщини, а осмислює свою нерозривну єдність з Україною, єдинство, що на генетично-духовному рівні дає змогу йому відчувати в собі Україну і говорити Україною:

Моє серце в Херсонських степах,

У притаєних скитських могилах.

Я в душі чебрецями пропах,

Випасаючи коней по схилах.

Ліричний герой говорить, що в ньому лавою «клекотить запорозький дух», який сприятиме тому, що герой колись повернеться на Батьківщину:

Не сумуйте, степи! Я вернусь!

І замовкне жалоба чайна.

Обійматимуть Скитія, Русь

І Новітня моя Україна.

Близьким за ідейним камертоном є вірш «Степи Херсонщини», у якому також за елегійною, на перший погляд, природою постає непоборна ностальгія, розкривається драма самоусвідомлення розриву з рідним краєм і бажанням поновити цей зв'язок. Звертаючись до полів, верб, голубих ставків, краю, «де

розгубив дитинство між квіток», ліричний герой від формули «Вас не забуду на своїм віку» сповідально переходить до зізнання-оксюмору в кінці твору:

*А рідну землю, що мене зростила
На боротьбу за життєдайні дні
Я над усе люблю на чужині.*

Степ, золотаво-жовтий і зелений простір на тлі світлого неба – саме через таку кольористику можна прочитати мотив ностальгії за рідним краєм і мрію про мир у ньому. Подібних відтінків у поетичному доробку Яра Славутича настільки багато, що його справедливо можна назвати живописцем Степової Еллади. Ця особливість простежується у творі «Заповіт», що є ідейно близьким своїм звучанням до «Заповіту» Т. Шевченка. Ліричний герой Яра Славутича також висловлює бажання знайти останній прихисток у рідному краї, вільному і не сплундрованому ворогом, де «хвиля жита – як гора», де «вітає близина Дніпра», оскільки він – «син Славуті, якому віддано служив»:

*Біля шляху, битого віками,
Під улюблений вітрами дуб,
Над могилою поставте камінь
І на пам'ять вирізьбить Тризуб.*

*Та коли сподівана свобода
Вас обніме золотом проміть, -
В серце степу, не джерельні води,
Вірні друзі, прах мій поверніть.*

Іншим цікавим для осмислення окресленої проблеми є вірш-переспів гімну України – «Український славень». З погляду структурно-композиційних особливостей твір Яра Славутича складається з трьох куплетів, у кожному з яких звучить переспів усім відомого тексту П.Чубинського:

*Відродилась Україна,
Держава і воля.
Всього світу Українцям
Усміхнулась доля.
Душу й тіло ми складали
За нашу свободу.
Доведімо, що й ми гідні
Козацького роду.*

Цей твір було написано у 1996 році, коли його автор вже встиг побувати після багатолітньої заборони на рідній землі, коли така омріяна думка про незалежність здійснилась як реальний факт. Через те у варіанті Яра Славутича ми можемо спостерігати дієслівну форму доконаного виду – як свідчення вже здійсненого. Привертають увагу третій і четвертий рядки першого катрену – «Всього світу Українцям / усміхнулась доля». Ці рядки звучать як авторське бажання сказати про себе і таких, як він – митців, чия доля склалась так само драматично. Як слушно зауважив професор Л. Куценко, «Ярові Славутичу неймовірно пощастило дожити до народження нової України, якою снили

покоління української еміграції».

Більша частина поетичного доробку Яра Славутича, власне, це твори української тематики, в яких художній простір автора охоплює і прадавні часи Скіфії, і славу минувшину доби Запорозької Січі, і драматичний ХХ вік разом із його катастрофами й катаклізмами, і ту Україну, з якою митець зустрівся після майже півстолітньої розлуки... Тому ця тема ще неодмінно має знайти зацікавлених дослідників. Та ще більш актуальним сьогодні є осмислення наукового доробку, літературно-критичних студій, публіцистики Яра Славутича.

Варто наголосити, що діаспорне літературознавство як феномен осмислення української культури може стати прекрасним матеріалом для студіювання, адже, крім Яра Славутича, не менш цікавими є постаті Юрія Шереха, Михайла Острика, Юрія Лавріненка, Наталі Кузякіної та інших вчених, доробок яких має виняткове значення для переосмислення нашої літератури, для осягнення фундаментальності нашої культури загалом, з одного боку, і популяризації останньої за межами рідного краю, з іншого.

З-під пера цього талановитого вченого побачила світ книга «Меч і перо» (1992), що дає загальне уявлення про обшир наукових зацікавлень Яра Славутича. Героями його літературознавчих студій є як класики, - Т.Шевченко, І.Франко, В.Стус, Є.Маланюк, О.Теліга, - так і сучасні йому українські поети. Він був одним із перших, хто на весь світ сказав правду про покоління розстріляного відродження у своїй монументальній праці «Розстріляна муза» (1993). Цікавим є факт, що упродовж свого життя в еміграції, митець завжди залишався україноцентричним. Це знайшло свій відбиток і у викладацькій роботі, і в літературознавстві. З цього погляду привертає увагу праця Яра Славутича «Українська література в Канаді», що вийшла в Едмонтоні у 1992 році, об'єднавши в собі дослідницькі висліди, створені впродовж півстоліття. Так, зокрема, цьому фундаментальному виданні знаходимо і статті, датовані 1958 роком, і студії, написані у 1990-х роках. Для цих праць характерним є фактографічність, перейнятість проблемами й перспективами розвитку української культури, комплексне бачення проблеми, україноцентричність... Очевидно, що остання риса є не стільки знаковою, скільки закономірно обумовленою обставинами життя і творчості професора Арбентинського університету...

Таким чином, на долю нашого славного земляка, випало чимало драм, що й обумовило його етико-світоглядні особливості, естетику, визначивши при цьому ідейно-тематичний камертон його творчості й наукових праць.

Часом історична місія постаті постає із драматичних обставин її долі, точніше подвижницький дух, яким насичені поетична й наукова спадщина Яра Славутича, цілком природно виходить із краю його дитинства, тому-то так органічно й потужно звучить з його доробку чистим голосом Степової Еллади...

Надія Частакова (Гармазій),
член Національної спілки письменників України

Жученко Григорій Михайлович (Яр Славутич): біографія

Григорій Михайлович Жученко (справжнє прізвище та ім'я Яра Славутича) народився 11 січня 1918 року в давньому (заснованому ще в XVII столітті) козацькому зимівнику, згодом - родовому хуторі Жученки на північній Херсонщині (тепер Долинського району Кіровоградської області). Там, у часи голодомору втратив кількох членів родини: діда, бабусю, сестричку. Там у с. Благодатне (тепер Гурівка), жили його предки, які мали древній козацький герб... Там малий Михайлик почав навчання.

Під час сталінської колективізації його батька було розкуркулено і вислано до Сибіру разом з ним, 14-літнім підлітком, який втік по дорозі на заслання і поневірявся з матір'ю та чотирма молодшими сестрами від села до села, поки не опинився в Кривому Розі...

Згодом, дорослим, Михайло Жученко розповів світові про голодомор в Україні, виконавши клятву, дану перед смертю дідові.

Від 1935 року він перебував у Запоріжжі. На комбінаті "Запоріжсталь" навчав грамоти неписьменних робітників, свою освіту поповнював на вечірніх курсах самотужки. У 1936 році, склавши іспити, став студентом Запорізького педагогічного інституту. Восени цього ж року на літературному вечорі вперше прочитав свої вірші. В 1938 році в харківському "Літературному журналі" був надрукований перший його вірш "Коню мій буланій". Тоді ж за переховування та читання забороненої літератури, зокрема творів Олександра Олеся та Володимира Винниченка, М. Жученко був заарештований і відбув 3-тижневе ув'язнення. 1940 року в Запорізькому педагогічному інституті він отримав диплом викладача української мови і літератури. Восени 1940 року Михайло Жученко був мобілізований до лав Червоної армії, став курсантом інженерно-саперної школи 375-ї дивізії в Білорусії, отримавши звання лейтенанта. 1941- 43 роки він перебував у лавах підпільної військової організації "Чернігівська Січ".

1941 року, під німецькою займанщиною, молодий вояк разом з іншими військовиками організовує в лісах північної України Чернігівську Січ, яка ставить за мету оберігати місцеве населення від німецьких грабунків, рятувати молодь, наловлену німцями та поліцаями для рабської праці у фатерлянді, а також готуватися стати армією Самостійної Української Держави - СУД. У 1943 році, він, сотник Чернігівської Січі, втрачає дружину з одноденною донькою, яких спалюють гітлерівці, винищуючи українські села. Там він познайомився з Оленою Телігою й Олегом Ольжичем. В цьому ж році Григорій Жученко вперше виступив у часописі «Нова Україна» під іменем Яр Славутич. Тоді було надруковано кілька віршів із циклу «Запорожці». З того часу Г. Жученко друкувався лише під псевдонімом, що незабаром стало його легальним прізвищем.

Із жовтня 1943 року Яр Славутич перебував у Львові. Із кінця 1944-го потрапляє до еміграції. В 1945- 46 роках навчається в Українському вільному університеті. В цей час він працював у редакціях журналів "Заграва", "Арка",

був обраний секретарем правління Мистецького українського руху. 1945 року Григорій Михайлович покинув палаючий Берлін, сховавши на грудях свої та чужі рукописи. У Німеччині, знайшовши українські шрифти, надрукував свою першу поетичну збірку «Співає колос».

Опинившись у вільному світі, попри всі негаразди-необлаштованості він починає з наростаючою інтенсивністю вести боротьбу проти колоніального уярмлення України московською необільшовицькою імперією, раз і назавжди обравши за основу зброю в тій боротьбі слово правди, яке незмінно прагне донести до людей.

Від 1949 року Яр Славутич проживав у США. В 1954 році в Пенсильванському університеті отримав науковий ступінь доктора філологічних наук зі славістики, в 1955 - доктора філософії. Тема його докторської дисертації: "The Poetry of Mykhailo Orest and its Background". П'ять років викладав українську мову в Каліфорнії.

З 1960 до 1983 року він, обіймав посаду професора Альбертського університету в Едмонтоні. Його курси з української літератури мали неабиякий успіх і це не лише серед українців. Яр Славутич - автор англomовних підручників з української мови, літературно-критичних нарисів, редактор і видавець літературно-мистецького альманаху «Північне Сяйво», що публікувався в Едмонтоні. Учений-славист розробив новий зоро-слуховий метод вивчення української мови. Наукову діяльність вів двома мовами: українською та англійською, видав до сотні наукових праць, своїх і чужих, та поетичних збірок, створивши у 1960 році власне видавництво "Славута". Взагалі більш як 50 років викладав рідну мову в Америці й Канаді. Але найбільшим внеском в українську літературу є його поезія, літературознавство, переклади, спогади - три десятки книг, виданих за рубежом і перевиданих в Україні.

Його діяльність передбачала упорядкування й видавництво добірок "Північне сяйво", "Західноканадського збірника" та ін. Яр Славутич став головним редактором часопису "Slavs in Canada". В Едмонтоні він заснував українську друкарню "Славута", де протягом 35-ти років видав близько сотні видань українською, англійською, французькою, білоруською, польською, німецькою, угорською, італійською та російською мовами. Його перу належить понад п'ятдесят книг різної тематики й жанрів, шість підручників з української мови для іноземних студентів.

Яр Славутич належить до найбільш національних зарубіжних українських поетів. Він - автор поетичних збірок «Співає колос» (1945, 1994), «Гомін віків» (1946), «Правдоносці» (1948), «Спрага» (1950), «Оаза» (1960), «Маєстат» (1962, 1994), «Завойовники прерій» (1968), «Мудрощі мандрів» (1972), «Живі смолоскипи» (1983, 1992), «Шаблі тополь» (1992), «Слово про Запорозьку Січ» (1991), «Соловецький в'язень» (1992), «Трофеї. 1938–1963» (1963); поем «Донька без імені» (1952), «Моя доба» (1993); книжок «Модерна українська поезія» (1950), «Розстріляна муза» (1955), «Іван Франко і Росія» (1959), «Велич Шевченка» (1961), «Шевченкова поетика» (1964), «Українська література в Канаді» (1992), підручників.

Яр Славутич - дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, Української вільної академії наук (протягом 20-ти років був президентом її канадського відділення), член Національної спілки письменників України, лауреат премій УВАН, Української Могілянсько-Мазепинської академії, Українського літературного фонду ім. І.Франка в Чикаго (США), ім. академіка Д.Яворницького, ім. Д.Загула, відомий вчений-славист і соціолінгвіст, назвознавець і меценат. Його почесними нагородами є: Перша і друга премії від Фонду Івана Франка в Чикаго, золота Шевченківська медаль від Конгресу Українців у діаспорі, звання поета-лауреата в Канаді, державний Орден від уряду України «За Заслуги» та «Почесна Грамота» від Національної Академії Педагогічних Наук України (2008). Він був лауреатом Міжнародної літературної премії ім. Івана Кошелівця (за 2002 рік), президентом Канадського інституту назвознавства та Українського шекспірівського товариства, головою осередку Наукового товариства ім. Шевченка у Західній Канаді. Десяток видань Яра Славутича перекладені шістьма мовами світу.

В 1955- 60 роках він викладав українську мову в Американській військовій школі мов (Монтерей, шт. Каліфорнія). Від 1960 року - в Канаді. 1960-1983 роки Яр Славутич - професор Університету Альберти, керівник відділу славістики.

Дванадцять років він був у мандрах по світу - на п'яти материках. Починаючи з 1990 року науковець неодноразово відвідував Україну. Об'їздив сотні міст і сіл.

Від 1990 року діє фонд Яра Славутича, метою якого є надання допомоги українським діячам науки і культури на видання публікацій. Для розвитку освіти й науки в Україні Яр Славутич пожертвував понад 26 тисяч канадських доларів.

Помер Яр Славутич в Едмонтоні 4 липня 2011 року, похований на цвинтарі св. Михаїла. Своє ім'я поет обрав на згадку про рідні краї. Сила характеру, успадкована від предків, кипуча діяльна натура допомогли йому вижити, і досягти вершин у науковій діяльності й творчості.

Наталія Чуприна,
бібліотекар I категорії
відділу обслуговування користувачів

І.Твори Яра Славутича

1.1.Окремі видання

- 1.Славутич, Яр. Велич Шевченка = Shewchenko's Greatness / Яр Славутич; Авт. передм. Яр Рудницький; Укр. Вільна Акад. Наук; Передм. Яр. Рудницького. - Вінніпег: Накладом УВАН, 1961. - 30 с.: портр. - (Сер. "Література" / За ред. М.І. Мандрики ; Ч.7) - укр. - Пер. Вид.: Shevchenko`s Greatness / Slavutych Yar.
- 2.Славутич, Яр. Вибрані поезії / Яр Славутич; Пер. іт. мовою та передм. І.Трушіні; Іл. Е.Храпка. - Львів: Каменяр, 1996. - 52 с.: іл.
- 3.Славутич, Яр. Дослідження та статті / Яр Славутич. - Едмонтон: Славута, 2006. - 484 с. - укр. - Пер. Вид.: Research Papers and Articles / Yar Slavutych.
- 4.Славутич, Яр. Живі смолоскипи: дев'ята збірка поезій / Яр Славутич. - Едмонтон : Славута, 1983. - 126 с.
- 5.Славутич, Яр. Живі смолискипи : поезії / Яр Славутич ; авт. передм. : В. Жила. - Львів : Каменяр, 1992. - 94,[1] с.
- 6.Славутич, Яр. Завойовники прерій: сьома збірка / Яр Славутич // Зібрані твори: 1938-1978 / Яр Славутич. - Едмонтон: Славута, 1978. - 408 с.: 1 арк. портр.
- 7.Славутич, Яр. Іван Франко і Росія / Я. Славутич. - Вінніпег : УВАН, 1959. - 27 с. - укр. - Пер. Вид. : Ivan Franko and Russia / Slavutych Yar.
- 8.Славутич, Яр. Избранное / Яр Славутич ; Пер. с укр. Ю.Пустовойтова и др. - Иерусалим : Общество Еврейско-Украинских связей, 1986. - 99 с.
- 9.Славутич Яр. Камінець із батьківської хати: вірші / худож. Л. Дугінцова. – Херсон: Айлант, 1998. – 32 с.: ілюстр. – (Серія “Література рідного краю”).
- 10.Славутич, Яр. Козак та амазонка : (з подорожі по Південній Америці) / Яр Славутич. - Едмонтон : Славута, 1973. - 16 с. : 1 арк. фото.
- 11.Славутич, Яр. Маєстат : поезії / Яр Славутич,. - 2-е вид. - Ніжин : Просвіта,

1997. - 64 с. : портр. - Бібліогр.: с.62.

12.Славутич, Яр. Маєстат : шоста збірка поезій / Яр Славутич. - Едмонтон : Славута, 1962. - 45,[1] с.

13.Славутич, Яр. Меч і перо: вибрані дослідження, статті та огляди / Яр Славутич. - К.: Дніпро, 1992. - 413 с.

14.Славутич, Яр. Місцями запорозькими : нариси та спогади / Яр Славутич. - 1-ше вид. - Буенос-Айрес, 1957.

15.Славутич, Яр. Місцями запорозькими : нариси та спогади / Яр Славутич. - 2-ге вид. - Едмонтон : Славута, 1963. - 64 с. : 1 арк. фото. - укр. - Пер. Вид.: Along the Zaporozhian Places : (Sketches) / Slavutych Yar.

16.Славутич Яр. Місцями запорозькими : нариси та спогади / Яр Славутич // Календар Українських вістей. - 1963. - С. 66-84.

17.Славутич, Яр. Місцями запорозькими : нариси та спогади / Яр Славутич. - 3-тє вид. - Едмонтон: Славута, 1985. - 64 с.: 1 арк. фото. - укр. - Пер. Вид. : Along the Zaporozhian Places : (Sketches) / Slavutych Yar.

18.Славутич, Яр. Місцями запорозькими : нариси та спогади / Яр Славутич. - 5-те вид. - Запоріжжя : Хортиця, 2002. - 88 с.: іл, портр. - Бібліогр.: с. 66-70.

19.Славутич, Яр. Місцями запорозькими : нариси та спогади / Яр Славутич. - Львів : Меморіал, 1991. - 53 с. : іл

20.Славутич, Яр. Модерна українська поезія. 1900-1950 = Modern ukrainian poetry. 1900-1950 / Яр Славутич. - Філадельфія : видання "Америки", 1950. - 71 с.: портр.

21.Славутич Яр. Моя доба / Яр Славутич: поема.— Львів: Меморіал, 1993. — 180с.

22.Славутич, Яр. Мудрощі мандрів: восьма збірка поезій / Яр. Славутич. - Едмонтон : Славута, 1972. - 89,[6] с.: портр.

23.Славутич, Яр. Оаза : п'ята збірка поезії / Яр Славутич. - Едмонтон : Славута, 1960. - 63 с. - укр. - Пер. Вид.: Oasis: Ukrainian Poems / Slavutych Yar. Є автограф: Славутич, Яр.

Помітки автора: Дорогому проф. Яр Рудницькому з правдивою пошаною-Яр Славутич 18.V.1961 Winnipeg

24.Славутич, Яр. Поезії та поеми : повне видання (1937-2004) / Яр Славутич. - Едмонтон : Славута, 2004. - 484,176 с., роздільна паг.: портр., іл.

25.Славутич Яр. Правдоносці: збірка збірок. 1938 - 1948 / Я. Славутич. - Мюнхен: Золота брама, 1948. - 160 с. - укр. - Пер. Вид.: The Bearers of the Truth: Ukrainian Poems / Slavutych Yar.

26.Славутич, Яр. Розстріляна муза: мартиролог: нариси про поетів / Яр Славутич; авт. передм. Кость Волинський. - К. : Либідь, 1992. - 184 с.

27.Славутич, Яр. Розстріляна муза: сильвети / Яр Славутич. - Детройт: Прометей, 1955. - 93,[1] с. : портр.

Анотація: Спогади Яра Славутича про голодомор1933 року та про розгляд цього питання на міжнародній комісії розслідування голоду в Україні.

28.Славутич Я. Слово про Запорізьку Січ / Яр Славутич. Шаблі тополь ; Живі смолоскипи; "Усраіпа топ Амоу...": Збірки віршів / Яр Славутич. - Київ; Дніпропетровськ ; Львів, 1991-1993. - 288 с.: іл., окрема паг.

29.Славутич Я. Соловецький в'язень: вірші, поеми.— Київ: Веселка, 1992.— 48 с. Славутич Яр. Співає колос / Яр Славутич. - Авгсбург, 1945.

30.Славутич Я. Співає колос : Вірші / Яр Славутич; Ав.супр. Тетяна Корінь; Післямова Т.Корінь. - 3-є вид. - Кіровоград : Степ, 1996. - 95 с

31.Славутич, Яр. Твори: В 5 т. / Яр Славутич,. - К.: Дніпро; Едмонтон : Славута. - 1998. - ISBN 5-308-01687-9

Т.1: поезії (1937-1997). - 1998. - 468,[1] с.: іл, портр.

32.Славутич, Яр. Твори : В 5 т. / Яр Славутич. - К.: Дніпро; Едмонтон : Славута. - 1998. - ISBN 5-308-01687-9

Т.2 : поеми ; Переклади ; Нариси; Життєпис; . - 1998. - 330,[1] с.: портр, іл.

- 33.Славутич, Яр. Твори: В 5 т. / Яр Славутич. - К.: Дніпро; Едмонтон : Славута. - 1998. - ISBN 5-308-01687-9
Т.3: Розстріляна муза; Меч і перо; - 1998. - 493,[1] с.: портр.
- 34.Славутич, Яр. Твори: поеми. Переклади. - К.: Дніпро, 1994. - 365 с.
Т.4: Українська література й мова на Заході. - 1998. - 483,[1] с.: іл., портр. автора.
- 35.Славутич, Яр. Твори: В 5 т. / Яр Славутич,. - К.: Дніпро; Едмонтон : Славута. - 1998. - ISBN 5-308-01687-9
Т.5 : Спогади ; Записи ; - 1998. - 352 с. : іл, портр.
- 36.Славутич, Яр. Твори : В 2 т. / Яр Славутич. - К.: Дніпро. - 1994.
Т.1: Поезії. - 1994. - 670 [1] с. Портр. авт.
- 37.Славутич, Яр. Твори : В 2 т. / Яр Славутич. - К.: Дніпро. - 1994.
Т.2: Поеми. Переклади / Христо Огнянов, [та ін.]. - 1994. - 364,[1] с.: порт.
- 38.Славутич, Яр. Три поеми і шість поезій : восьма збірка поезій / Яр Славутич; англійські переклади: Романа Ореста Татчина, Орісі Фербей Ватсон. - Едмонтон : Паблішер Канада, 1992. - 64 с.
- 39.Славутич, Яр. У вирі багатокультурности : спогади учасника / Яр Славутич. - Едмонтон : Славута, 1988. - 224 с.
- 40.Славутич, Яр. Українська література в Канаді: вибрані дослідження, статті й рецензії / Яр Славутич. - Едмонтон : Славута, 1992.
- 41.Славутич, Яр. Українська поезія в Канаді / Яр Славутич. - Едмонтон: Славута, 1976. - 103 с.
- 42.Славутич, Яр. Шаблі тополь: Збірка поезій / Яр Славутич. - 2-е вид. доп. - Едмонтон : Славута ; Харків : Майдан, 1995. - 132 с.: 1 арк.портр.
- 43.Славутич Яр. Шаблі тополь : Збірка поезій / Яр Славутич,. - К.: Український письменник, 1992. - 99,[1] с.: 1 арк. портр.: іл.
- 44.Славутич Я. Шевченко в Вінніпезі / Ярослав Славутич // Славутич Я. Твори: в 2 т. - Т. І.: Поезії. - К.: Дніпро, 1994. - С. 324.

45.Славутич, Яр. Шевченкова поетика / Яр Славутич. - Едмонтон: Славута, 1964. - 24 с. : портр., укр. - Пер. Вид.: Т. Shevchenko`s Craftsmanship / Slavutych Yar. - Б.ц. р.

1.2. Книги Яра Славутича іноземними мовами

46.Slavutych, Yar. Antanas Baranauskas, The Forest of Anyksciai / Y. Slavutych//The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S.: історична література. - New York : The Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S., Inc.-Vol. 6, № 3, 4 (21-22). 1958. - 1958. - p. 187.

47.Slavutych, Yar. Before Shakespeare's House/ Y. Slavutych. - Toronto : University of Toronto Press, 1963. - 500 p. // The Ukrainian Poets / comp., пер. С. Н. Andrusyshen, comp., пер. W. Kirkconnell. - Toronto : University of Toronto Press, 1963. - p. 487-488.

48.Slavutych, Yar. Conversational Ukrainian : підручник / Y. Slavutych. - Edmonton : Gateway Publishers LTD, 1959. - 368 p.

49.Slavutych, Y. L'oiseau de feu [Text] : poemes choisis / Y. Slavutych; Trad. et adapt. par R.C. du Gard. - Edmonton : Ed. des Deux Mondes:Slavuta Publ., 1976. - 50 p.

50.Slavutyc, Jar. Spiegel und Erneuerung /J. Slavutyc. - Frankfurt am Main : Verein der ukrainischen Schritsteller MUR, 1949.-20 S.

51.Slavutych, Yar. The Cottage/ Y. Slavutych. - Toronto : University of Toronto Press, 1963. - 500 p. // The Ukrainian Poets / comp., пер. С. Н. Andrusyshen, comp., пер. W. Kirkconnell. - Toronto : University of Toronto Press, 1963. - p. 487.

52.Slavutych, Yar. The low-browed breed of darkness.../ Y. Slavutych. - Toronto : University of Toronto Press, 1963. - 500 p. // The Ukrainian Poets / comp., пер. С. Н. Andrusyshen, comp., пер. W. Kirkconnell. - Toronto : University of Toronto Press, 1963. - p. 486.

53.Slavutich, Y. Ukrainian for Beginners: учбовий посібник/ Forew. by Y. Slavutich.

- 8-th ed. - Edmonton : Slavuta Publ., 1993. - 56 p.

54.Slavutych, Y. Valogatott versek [Text] : художня літ-ра / Y. Slavutych; Ford. D. Sandor ; Val.es az elosztot irta M. Janos. - Edmonton : Hungar. Cultural Soc. of Edmonton;Slavuta Publ., s.a. - 32 c. - ISBN 0-919452-34-5

55.Ukrainian Christian Names/ Roma Z. Gauk; Complited by Roma Z. Gauk, ed. By Yar Slavutich. - Edmonton : ORMA Publishers, 1961. - 31 p.

1.3. Твори в збірках

56.Славутич Яр. Алберта чи Альберта? : мовна порада / Яр Славутич // Північне сьйво: альманах. - 1965. - Вип. 2. - С. 185.

57.Славутич Яр. Апокаліптичне. 1933 / Яр Славутич // Слово: зб. укр. письменників: література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк: Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. - 36. 12. - 1990. - С.104-107.

58.Славутич Яр. Бібліографія наукових праць // Західньоканадський збірник / Канадське наукове товариство ім. Шевченка ; укладач Я. Славутич. - Едмонтон : Гомон України, 1973. - С. 197-202.

59.Славутич Яр. Боровки: Поезія / Яр Славутич // Альманах Українського Народного Союзу. - 1983. - С. 200-202.

60.Славутич Я. Василь Бобинський / Я.Славутич // Славутич Я. Розстріляна муза. - К., 1992. - С. 101-109.

61.Славутич Я. Воропай Микола / Я.Славутич // Славутич Я. Розстріляна муза. - К., 1992. - С. 53-63.

62.Славутич Яр. 80-річчя української літератури в Канаді / Яр Славутич Яр // Календар-альманах Нового Шляху. - 1981. - С. 61-64.

63.Славутич Яр. Гетьман Іван Мазепа як поет / Яр Славутич // Наукові записки.-

випуск ХІХ.- Серія Філологічні науки (літературознавство). - Кіровоград : РВГ ІЦ КДПУ ім.В.Винниченка, 1999. - С. 16-24.

64.Славутич Я. Дитинство поета (З утраченого циклу про Т.Шевченка) / Яр Славутич // Славутич Я. Співає колос. - Кіровоград: "Степ", 1996. - С. 22.

65.Славутич Я. Дитинство поета. Тебе пригадаєм піснями / Яр Славутич // Славутич Я. Співає колос. - Кіровоград: "Степ", 1996. - С. 23.

66.Славутич Яр. Героїчна мова (До 200-річного ювілею "Енеїди"); Мушкетик (Із циклу "Правооборонці") / Яр Славутич // Альманах Українського Народного Союзу / ред. Зенон Снилик, Людмила Волянська. - Нью Йорк : Свобода; Джерзі Ситі. - 1910 - на 1998 рік : річник 88 / ред. Зенон Снилик. - [1998]. - С. 95-97.

67.Славутич Яр. Гетьман Іван Мазепа як поет / Яр Славутич // Наукові записки / Редкол.: Г.Д. Клочек (гол. ред.) та ін.; М-во освіти України; КДПУ ім.В.Винниченка. - Кіровоград. - 1998-. - (Сер. "Філологічні науки" (українське літературознавство)

Вип.19 / Редкол.: Г.Д.Клочек, В.В.Лучик, В.М.Манакін та ін. - 1999. - С. 25-44. - Бібліогр. у кінці ст.

68.Славутич Яр. До книги "Завойовники прерій"; Чорностопець; З книги "Мудрощі мандрів" / Яр Славутич // Північне сяйво: альманах: Едмонтон: Славутич, 1971. - Вип. 5. - С. 119-120.

69.Славутич Яр. До річниці УПА (вірш) / Яр Славутич // Альманах Українського Народного Союзу / Ред. З.Снилик; мовна ред. Л.Волянська. - Нью Йорк: Свобода, 1910-1997: Річник 87-й. - 1997. - С.85.

70.Славутич Яр. До 100-річчя української літератури в Канаді. Проза Мирослава Стечишина / Яр Славутич // Альманах Гомону України на 1997 рік. - Торонто: Гомін України, 1948:

На рік 97-й. - 1997. - С. 188-193, іл., фото.

71.Славутич Яр. З книги "Оаза" / Яр Славутич // Збірник "Української літературної газети". 1956. - Мюнхен: видання "Українського наукового товариства закордонних студій", 1957. - С. 113. - Зміст: Я не шукаю плям на сонці. - С. 113; Морська баляда. - С. 113.

72.Славутич Яр. Зібрані твори : 1938-1978 / Яр Славутич. - Едмонтон : Славута, 1978. - 408 с.: 1 арк.портр.

73.Славутич Яр. Із збірки “Живі смолоскипи”; Поезія Івана Світличного / Яр Славутич // Слово: зб. укр. письменників: література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк : Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. -

Зб. 9. - 1981. - С. 36-41; С.249-261. - Зміст: Із збірки “Живі смолоскипи”: Івасюк. - С. 36; Брати Горині. - С. 36-37; Світличний. - С.37; Макух. - С. 38; Караванський. - С. 38-39; Все збулося! - С. 39; Коли з-під неба голуба проламінь. - С. 39-40; По світах я скитався, мов скит. - С. 40; Куліш у Венеції. - С. 41; Онацький у Римі. - С. 41; Поезія Івана Світличного. - С. 249-261.

74.Славутич Яр. Із збірки “Живі смолоскипи” / Яр Славутич // Слово: зб. укр. письменників: література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк: Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. -

Зб. 10. - 1983. - С. 46-50. - Зміст: Шумук - С. 46; Мати - С. 46-47; Стус. - С. 47; Тереля - С. 47-48; Досить шептатися, тише! - С. 48-49; Коли в грозу поранена сосна. С. 49-50; Млосна весна. - С. 50.

75.Славутич Яр. Із книги "Завойовники прерій": Атавістичне; Плугатарі; Спадщина; Хата. Із книги "Мудрощі мандрів": Стокгольм; Карло XII; Дубровник; Гебрейське кладовище / Яр Славутич // Північне сяйво: Едмонтон : Славута, 1967. - Вип. 3. - С. 8-12.

76.Славутич Яр. Із книги “Мудрощі мандрів” / Яр Славутич // Слово: зб. укр. письменників : література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк: Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. - Зб. 4.- 1970. - С. 70-71. - Зміст: Земля п'ятьох материків. - С. 70; Шіраз. - С. 70; Вавилон. - С. 71; Коли з Британського музею. - С. 71.

77.Славутич Яр. Із “Фльорентійських сонетів” / Яр Славутич // Слово : зб. укр. письменників : література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк: Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. -

Зб. 1. - 1962. - С. 231.

78.Славутич Яр. Із циклу “Північне сяйво” / Яр Славутич // Слово: зб. укр. письменників: література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк: Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. -

Зб. 2. - 1964. - С. 74.

79.Славутич Яр. Історіософія Євгена Маланюка / Яр Славутич // Славутич Яр. Меч і перо: вибрані дослідження, статті та огляди / Яр Славутич. - К.: Дніпро, 1992. - С. 276-290.

80.Славутич, Яр. Карпатські січовики / Я. Славутич // Кущинський, Антін. Закарпаття в боротьбі: спогади / А. Кущинський. - Буенос-Айрес: вид. Ю.Середяка, 1981. - 224 с. - укр. - Пер. Вид.: Transcarpatos en Lucha / Antin Kushchynskij.

81.Славутич Яр. Кельнський собор. Дубовий жар. Живих руїн скорботний бранець. Падає, падає сніг...: поезії / Яр Славутич // Північне сяйво: альманах. - Едмонтон : Славутич, 1964. - Вип. 1. - С. 82.

82.Славутич Яр. Метафора в творчості Лесі Українки / Я. Славутич // Альманах Українського Народного Союзу. - 1996. - С. 160-169.

83.Славутич Яр. Микита Мандрика / Яр Славутич // Слово: зб. укр. письменників: література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк: Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. -

Зб. 8 - 1980. - С. 249-250.

84.Славутич Яр. Невтомний трудівник пера (До 70-річчя Дмитра Чуба) / Яр Славутич // Слово: зб. укр. письменників: література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк: Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. -

Зб. 6. - С. 279-281.

85.Славутич Яр. Огляд українських видань у Канаді / Яр Славутич // Північне сяйво: альманах: Едмонтон : Славутич, 1971. - Вип. 5. - С. 172-193.

86.Славутич Я. Олекса Влизько / Я.Славутич // Славутич Я. Розстріляна муза. - К., 1992. - С. 31-37.

87.Славутич Яр. Пам'яті Василя Стуса / Яр Славутич // Альманах Українського Народного Союзу / ред. Зенон Снулик, Людмила Волянська. - Нью Йорк: Свобода; Джерзі Ситі. - 1910. -

на 1987 рік : річник 77 / ред. Зенон Снулик. - [1987]. - С. 109.

88.Славутич Яр. Повстання (Пісня третя з поеми) / Яр Славутич // Слово : зб. укр. письменників: література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк : Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. -

Зб. 6. - С.39-51; С. 279-281. Зміст: Повстання (уривок з поеми). - С. 39-51; Невтомний трудівник пера (До 70-річчя Дм. Чуба). - С. 279-281.

89.Славутич Яр. Поезії / Яр Славутич // Альманах Українського Народного Союзу на 1988 рік. Річник 78.- Джерсі Ситі - Нью Йорк: Свобода, 1988. - С. 40; 110; 138-139. - Зміст: Христос.- С.40; Славень Христові - С. 110; Київська весна. - С. 138 -139.

90.Славутич Яр. Поезії / Яр Славутич // Блакитні вежі: хрестоматія творів письменників Приінгульського краю: у 2 т. / редкол.: Василь Бондар (голова), Т. В. Андрушко, А. М. Корінь [та ін.]; авт. передм. Л. В. Куценко; укл.: Василь Бондар. - Кіровоград : Мавік. - 2011. - Т. 1. - С.378-386. - Зміст: Апокаліптичне. - С. 378-379; Заповіт Мазепи (уривок). - С. 379-380; Повернення. - С. 380-381; Правооборонці. - С. 381-382; Стус. - С. 382; Правдоносці. - С.382-385; Долярникам. - С. 385; "Тепле небо твоїх очей". - С. 385-386; "Якщо ти вірний боротьбі поет". - С. 386.

91.Славутич Яр. Поезії / Яр Славутич // Копач О. Хрестоматія з нової української літератури. - Торонто: Об'єднання українських педагогів Канади, 1970. - С. 201-202. - Зміст: На Купала. - С.201-202; Полярні сонети. - С. 202.

92.Славутич Яр. Поезії / Яр Славутич // Свого не цурайтесь. Твори українських письменників про рідну мову: Антологія: хрестоматія / Тарас Шевченко [та ін.]; укл. Володимир Лучук; передм., ред. Іван Лучук. - Тернопіль: Богдан, 2009. - С. 219-220. - Зміст: Шевченко у Вінніпезі. - С.219; "Як бджоли п'ють нектар, беру

слова”. - С.219-220. - (Серія поетичних антологій ДИВОООВИД).

93.Славутич Яр. Поезії / Яр Славутич // Слово: зб. укр. письменників: література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк : Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. -

Зб. 8 - 1980. - С. 50-53. - Зміст: Господь розігнав по світу - С. 50; Дрімає в мрамурі земна краса. - С. 50; Із Джона Кітса. - С. 51; До циклу “Дажбожі внуки”. - С. 51; Павук. - С. 52; Визначення сонета. - С. 52; Творчість. - С. 53.

94.Славутич, Я. Поезії / Я. Славутич // Слово і зброя: антологія української поезії присвяченої УПА і революційно-визвольній боротьбі. 1942-1967. / упор. і автор біогр. даних Л. Полтава. - Торонто: Гомін України, 1968. - С. 335-337. - Зміст: Прусак. - С.335-336; Непокора. - С.336-337.

95.Славутич Яр. Поезії / Яр Славутич // Степова пектораль. Поетична антологія від Т. Г. Шевченка до наших днів / укл. і передмова Анатолія Глущака. - Одеса: Маяк, 2011. - С. 138-140. - Зміст: Коні. - С. 138; Дніпро. - С. 138-139; Палючі пили пустелі. - С. 139; Як добре спалось на пахучім сні. - С. 140.

96.Славутич, Я. Полярні сонети / Я. Славутич // Слово: збірник / ред. кол.: С. Гординський, Г. Костюк (гол. ред.), та ін. - Нью-Йорк : Об'єднання Українських Письменників в Екзилі, 1968. -

Зб. 3: Література. Мистецтво. Критика. Мемуари. Документи. - С. 168.

97.Славутич Яр. Правооборонці: вірш / Яр Славутич // Альманах Українського Народного Союзу / Ред. З.Снилик; мовна ред. Л.Волянська. - Нью Йорк: Свобода. - 1990. - С. 104.

98.Славутич Яр. “Прийшов Шекспір до нашого Тараса...”: вірш / Яр Славутич // Славутич Я. Твори: В 2 т./ Яр Славутич. -К.: Дніпро, 1994 - Т.1: Поезії. -1994. - С. 593; Шевченкіана степова: антологія / укладач Василь Бондар. -Кіровоград: Мавік, 2005. - С. 154: портр., кол. іл.

99.Славутич Яр. Світичі; Совість віку / Яр Славутич // Слово: зб. укр. письменників: література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк: Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. -

Зб. 11. - 1987. - С. 164; 290. - Зміст: Світичі. - С. 164; Совість віку. - С. 290.

100.Славутич Яр. Стус: вірш / Яр Славутич // Альманах Українського Братського Союзу. - 1988. - С. 192.

101.Славутич Яр. Сумирний Орфей: лірика Богдана Лепкого / Яр Славутич // Збаражчина : збірник статей, матеріалів і споминів / Наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка; ред. Володимир Жила, Яр Славутич. - Торонто : Вид-во "Київ". - 1985. - (Сер. "Український архів" ; Т. 31).

Т. 2. - 1985. - С. 255-264. іл., портр. - Іменний та географ. покажч.:

102.Славутич Я. Слово: вірш // Славутич Я. Твори: в 2 т./ Яр Славутич. -К.: Дніпро, 1994 - Т.1: Поезії. -1994. - С. 355.

103.Славутич Яр. Теліга в Києві, пісня десята / Яр Славутич // Слово: зб. укр. письменників: література, мистецтво, критика, мемуари, документи / редкол.: Григорій Костюк (гол. ред.) та ін. - Нью-Йорк: Об'єднання українських письменників "Слово". - 1962. -

Зб. 7 - 1978. - С. 42-51. - Зміст: Теліга в Києві. - С. 42-51.

104.Славутич Яр. Українські місцеві назви в Альберті / Яр Славутич // Західноканадський збірник / Канадське наукове товариство ім. Шевченка; укладач Я. Славутич. - Едмонтон : Гомон України, 1973. - С. 17-39.

105.Славутич Яр. Шевченкова поетика / Яр Славутич // Північне сяйво: альманах: Едмонтон : Славутич, - 1965. - Вип. 1. - С. 8-27.

106.Славутич Яр. Шевченкове слово. Вірш / Яр Славутич // Альманах Українського Народного Союзу / ред. Зенон Снилик, Людмила Волянська. - Нью Йорк : Свобода; Джерзі Ситі. - 1910. -

на 1989 рік : річник 79 / ред. Зенон Снилик [1989]. - С. 84.

1.4.Вступні статті, упорядкування, передмови Яра Славутича

107.Білоус-Гарасевич Марія. Ми не розлучались з тобою, Україно: вибране: 1952-1998 / Марія Білоус-Гарасевич; Вступ. слово Яра Славутича. - Детройт : Б.в., 1998. - 768 с.: іл, портр.

108. Західноканадський збірник / Укл. Яр Славутич; Канадське наукове товариство ім. Шевченка. - Едмонтон: Гомон України. - 1975.

Ч. 2. - 1975. - 384 с. : іл.

109. Західноканадський збірник / Укл. Яр Славутич; Канадське наукове товариство ім. Шевченка. - Едмонтон : Гомон України. - 1975

Ч. 3. - 1998. - 384 с.: іл.

110. Західноканадський збірник / упор. Яр Славутич – Частина 4. – Едмонтон : НТШ, 2000. – 448 с. - укр. - Пер. Вид. : Collected Papers on Ukrainian Settlers in Western Canada : Part Three / Antonenko-Davydovych Borys.

111. Північне саяво : альманах / упор. Яр Славутич. - Едмонтон : Славута. - 1964
Вип. 1. - 1964. - 144 с. : іл.

112. Північне саяво : альманах / упор. Яр Славутич. - Едмонтон : Славута. - 1964
Вип. 2. - 1965. - 192 с.: іл.

113. Північне саяво : альманах / упор. Яр Славутич. - Едмонтон : Славута. - 1964
Вип. 3. - 1967. - 184 с.: іл.

114. Північне Саяво: альманах. IV / упор. Я. Славутич. - Едмонтон : Славута, 1969. - 164 с. - укр. - Пер. Вид.: Northern Lights IV : An Almanac in Ukrainian / Slavutych Yar.

115. Північне саяво : альманах / упор. Яр Славутич. - Едмонтон : Славута. - 1964
Вип. 5. - 1971. - 208 с.: іл.

116. Свідзінський Володимир Юхимович. Вибрані поезії / В. Свідзінський; вступ. ст. Я. Славутича. - Едмонтон : Славута. - 64 с. - укр. - Пер. Вид. : Selected Poems / V. Svidsinsky.

117. Українські розмови : посібник для учнів і вчителів / уклад. Я. Славутич. - К.: Дніпро, 1998. - 77, [1] с.

1.5. Статті в періодичних виданнях

118. Славутич Яр. Благодатне : поезія / Яр Славутич // Народне слово. - 1991. - 1

травня. - С. 4.

119.Славутич Яр. Вибране / Яр Славутич // Джерела. - 2000. - № 1. - С. 104-106.

120.Славутич Яр. Вигадана образа: (відповідь Л. Череватенкові) / Яр Славутич // Сучасність. - 2000. - № 7-8. - С. 158-160.

121.Славутич Яр. Вихователь, науковець, діяч / Яр Славутич // Жіночий світ. - 1995. - № 5. С. 15-18.

122.Славутич Я. Від землеклонства до християнства: (Богдан-Ігор Антонич (1909-1937) / Я.Славутич // Слово і час. - 1993. - № 8. - С. 15-19.

123.Славутич Яр. Вірші про Київ / Яр Славутич // Київ. - 1990. - № 1. - С. 84-86.
- Зміст: "Облетівши довколо світу"; "Рим - велич, а Флоренція - краса!"; "Я мрію про щастя жадане"; Київська весна; "Україно, мій рідний краю"; Київ; Правооборонці.

124.Славутич, Яр. "Вітер розкидав між золотого жита.": вірш / Яр Славутич // Молодий комунар. - 1991. - 23 листопада. - С. 6.

125.Славутич, Яр. Вождюки бр-р-р!; Щербицький; Горбачовіяда: вірші / Яр Славутич // Степ. - 1993. - № 1. - С. 38-41.

126.Славутич Яр. Герби: вірш / Яр Славутич // Тернопіль. - 1992. - № 5-6. - С. 93.

127.Славутич, Яр. "Гетьманські горять книгозбірні..."; Гурівський ліс: вірші / Яр Славутич // Вечірня газета. - 1992. - 27 жовтня. - С. 6.

128.Славутич Яр. Голодомор в українській літературі Заходу / Яр Славутич // Слово і час. - 1991. - № 7. - С. 10-18.

129.Славутич Яр. "Гордий, що дружина моя - киянка": Соборницькі ідеї Івана Франка / Яр Славутич // Степ. - 1996. - № 2-3. - С. 7-9. - Бібліогр. 5 назв. - Бібліогр. 5 назв.

130.Славутич Яр. Григоренко; Лист із табору; Київська весна; Україна 1960-1970 : поезії / Яр Славутич // Заграва. - 1993. - № 16. - С. 3.

- 131.Славутич Яр. Дві поезії / Яр Славутич // Сучасність. - 1964. - № 3. - С. 3.
- 132.Славутич Яр. Дмитро Чуб / Яр Славутич // Народна творчість та етнографія. - 1997. - № 5-6. - С. 52-53.
- 133.Славутич Яр. До збірки "Живі смолоскипи": Київська весна; Марченко; "Південні сонети" : Амазонка / Яр Славутич // Визвольний шлях. - 1986. - № 11. - С. 1349-1350.
- 134.Славутич Яр. Донька без імені: поема / Яр Славутич // Молодь України. - 1991. - 9 липня.
- 135.Славутич Яр. З книги "Мудрощі мандрів" / Яр Славутич // Сучасність. - 1970. - № 4. - С. 32-33.
- 136.Славутич Яр. З останніх творів / Яр Славутич // Березіль. - 2003. - № 1-2. - С. 146-149.
- 137.Славутич Яр. З української поезії в Канаді / Яр Славутич // Сучасність. - 1969. - № 6. - С. 54-55.
- 138.Славутич, Яр. Завойовники прерій. Пам'яті перших українських переселенців: вірші зі збірника / Яр Славутич // Тернопіль. - 1992. - № 1.- С. 60: фото; Північне саяво. - 1965. - Вип. 2. - С. 6-13.
- 139.Славутич, Яр. Заповіт Мазепи (уривок); Пам'яті А.Малишка; Україна; Візія майбуття : поезії / Яр Славутич // Кіровоградська правда. - 1991. - 24 вересня. - С. 3.
- 140.Славутич Яр. Запропоновані зміни у "Правописному словнику" Г.Голоскевича / Яр Славутич // Мовознавство. - 1994. - № 1. - С. 72-77.
- 141.Славутич, Яр. "І майдани, й люди - як на святі...": вірш / Яр Славутич // Молодий комунар. - 1991. - 2 березня. - С. 5.
- 142.Славутич Яр. Із збірки "Живі смолоскипи": поезія / Яр Славутич // Сучасність. - 1984. - Ч. 12. - С. 3-5.

- 143.Славутич Яр. Із поезій про Індію: вірші / Я. Славутич // Всесвіт. - 2007. - № 9-10. - С. 25-26. - Зміст: Індія; Ганга; Патна; Таж Магал; Санскритські мотиви
- 144.Славутич Яр. Інтерв'ю для радіокореспондента Ярослава Скрипника з "Голосу Канади" / Яр Славутич // Прапор. - 1990. - № 12. - С. 12-14.
- 145.Славутич Яр. Камінець із батьківської хати: вірш / Яр Славутич // Долинські новини. - 1992. - 1 травня.
- 146.Славутич Яр. "Коню, мій, буланій"; Жар-птиця; "Моє серце в херсонських степах"; Савур-могила; Прапредки; Зілійник; Кам'яна баба; Вернигора; Шинок; Хмельницький; Присяга; Напередодні; Жовті Води; Апотеоза підпільникам; 1933; Апокаліптичне: поезія / Яр Славутич // Прапор. - 1990. - № 12. - С. 2-12.
- 147.Славутич Яр. Крутянці: вірш / Яр Славутич; // Народне слово. - 2015. - 29 січня. - С. 1.
Анотація: подано текст поета-земляка Я.Славутича, написаний у 1943 році в Києві.
- 148.Славутич Яр. Люблю помріяти : Вірш / Яр Славутич // Народна творчість та етнографія. - 1999. - № 2-3. - С. 116.
- 149.Славутич, Яр. "Ми здавна прагнем пориву й краси...": вірш / Яр Славутич // Кіровоградська правда. - 1994. - 21 травня. - С. 4.
- 150.Славутич Яр. Митець: пам'яті М.Лукаша (Вірш) / Яр Славутич // Літературна Україна. - 2001. - 16 серпня.
- 151.Славутич Яр. Михайло Жученко - співзасновник НТШ : до 150-річчя з Дня народження / Яр Славутич // Прапор. - 1990. - № 12. - С. 14-17.
- 152.Славутич Яр. Модерна українська поезія. 1900-1950 / Яр Славутич // Київ. - 1950. - Ч. 1. - С. 48.
- 153.Славутич Яр. Мудрощі мандрів: поезії / Яр Славутич // Всесвіт. - 1990. - № 9. - С. 70-76. - Зміст: Правдоносці; Флорентійські сонети; Firenze; Давид; Дубровник; Візантія; Узором хайку; З Хірохіто; Тагатай; Таж Махал; Три дружини; Персеполь; Астральна чужина; Камінець із батьківської хати;

"Струнко здіймається дим"; "Ловивши місяць під водою"; "На Борнео, Яві чи Суматрі".

154.Славутич Яр. Наймирнішою зброєю - плугом: із збірки "Завойовники прерій" / Яр Славутич; передмова А.Корінь // Народне слово. - 1991. - 20 вересня.

155.Славутич Яр. Натхнення від рідного краю: поезії / Яр Славутич // Долинські новини. - 1992. - 1 лютого.

156.Славутич Яр. Новий твір про гетьмана Мазепу / Яр Славутич // Визвольний шлях. - 1995-1960. - вересень. - С. 1071-1072.

157.Славутич Яр. "Озмітеся всі за руки...": Гетьман Іван Мазепа як поет / Яр Славутич // Київ. - 1991. - № 3. - С. 97-103.

158.Славутич Яр. Олександр Герцен та Україна / Яр Славутич // Сучасність. - 1961. - № 9. - С. 55-62.

159.Славутич, Яр. "Охота спілкуватися з містом, у якому появляється література" / Яр Славутич // Кіровоградська правда. - 1993. - 8 квітня. - С. 3.

160.Славутич, Яр. Парнаським летом : вірш / Яр Славутич // Дивослово. - 1995. - № 3. - С. 18.

161.Славутич, Яр. Перед хатою Шекспіра - Пам'яті Джона Кітса: вірші / Яр Славутич // Зарубіжна література в школах України. - 2005. - № 4. - С. 4.

162.Славутич Яр. Повернення : вірші / Яр Славутич // Вітчизна. - 1992. - № 11. - С. 44-46.

163.Славутич Яр. Поезія мислі / Яр Славутич // Визвольний шлях. - 1997. - №7. - С. 887.

164.Славутич, Яр. Правдоносці; Миколі Жулинському, гостеві з України; Епілог (Перебудовний); "Підкрадається тихо старість...": вірші / Яр Славутич // Поріг. - 1992. - № 3. - С. 22-23.

165.Славутич Яр. Присуд Амазонки: фантазії / Яр Славутич // Літературна

Україна. - 2004. - 1 липня. - С. 8.

166.Славутич Яр. Прямолінійна поезія: до 25-річчя виходу в світ книжки Богдана Бора "Твердість і ніжність", Лондон, 1972 / Яр Славутич // Визвольний шлях. - 1997. - № 6. - С. 765.

167.Славутич Я. Розмовний метод навчання української мови / Я. Славутич // Життя і школа. - 1961. - Ч. 5. - С. 2-9.

168.Славутич, Яр. Розстріляна муза / Яр Славутич // Київ. - 1993. - № 4-5. - С. 126.

Рец. на 3 порога смерті: Письменники України - жертви сталінських репресій / Упоряд. О. Г. Мусієнко. - К.: Радянський письменник, 1991. - 494 с.

169.Славутич Яр. Русифікація українського наголошування. Уривок з огляду української поезії в Канаді / Яр Славутич // Визвольний шлях. - 1975. - № XVIII (січень). - С. 121-126.

170.Славутич Яр. Свідчення перед міжнародною комісією розслідування голодомору в Україні / Я. Славутич // Визвольний шлях. - 2003. - № 10. - С. 3-7.

171. Славутич, Яр. Слово Яра Славутича до долинських земляків / Яр Славутич // Шляхом Ілліча. - 1991. - 15 червня. - С. 4
Анотація: Автобіографічна стаття Яра Славутича. Надрукована дослівно.

172.Славутич, Яр. Сонет: вірш / Яр Славутич // Тернопіль. - 1992. - № 5-6. - С. 57.

173.Славутич Яр. Спадкова кров: поезія / Яр Славутич // Вітчизна. - 1991. - № 6. - С. 4-5.

174.Славутич, Яр. "Струнко здіймається дим! Одиссей повертається в Ітаку...": вірш / Яр Славутич // Народне слово. - 1995. - 23 травня. - С. 3.

175.Славутич, Яр. Сучасні сонети: вірші / Яр Славутич // Тернопіль. - 1992. - № 2. - С. 17-18.

176.Славутич, Яр. "Твоєї вбогої могили, діду...": вірш / Яр Славутич // Народне слово. - 1992. - 21 травня. - С. 3.

- 177.Славутич Яр. 1933: вірш / Яр Славутич // Кіровоградська правда. - 1993. - 8 квітня. - С. 3.
- 178.Славутич, Яр. У межах сілради: Спогади / Яр Славутич // Кіровоградська правда. - 1993. - 19 січня. - С. 3; Кіровоградська правда. - 1993. - 21 січня. - С. 3; Кіровоградська правда. - 1993. - 26 січня. - С. 3; Кіровоградська правда. - 1993. - 28 січня. - С. 3.
- 179.Славутич Яр. У яких словах писати г / Яр Славутич // Мовознавство. - 1996. - № 1. - С. 63-69.
- 180.Славутич Яр. Україна: вірш / Яр Славутич // Українська культура. - 1991. - № 8. - С. 12.
- 181.Славутич Яр. Українська поезія в Канаді (Критичний огляд) / Яр Славутич // Всесвіт. - 1991. - № 11. - С. 89-97.
- 182.Славутич, Яр. Українська участь у багатокультурності Канади / Яр Славутич // Слово і час. - 1996. - № 11-12. - С. 54-55.
- 183.Славутич, Яр. Український прапор над Едмонтом. До сторіччя українських поселень у Канаді / Яр Славутич // Вечірня газета. - 1991. - 13 вересня.
- 184.Славутич Яр. Улюблені слова : вірш / Яр Славутич // Літературна Україна. - 2005. - 27 січня. - С. 5.
- 185.Славутич Яр. Хотів би збудувати хату на Україні / Яр Славутич // Вітчизна. - 1995. - № 1-2. - С. 154-155 : фото.
- 186.Славутич Яр. Хочеться надіятися...: поезія / Яр Славутич // Кіровоградська правда. - 1992. - 30 червня.
- 187.Славутич Я. Чекають нас розмаяні віки / Яр Славутич // Київ. - 2000. - № 3-4. - С. 14-19.
- 188.Славутич, Яр. Шевченко в Вінніпезі: вірш / Яр Славутич // Кіровоградська правда. - 1992. - 21 травня. - С. 3.

- 189.Славутич Яр. Шекспірові сонети: переклади / Яр Славутич // Північне сьайво. - 1965. - № 2. - С. 112-113.
- 190.Славутич Яр. "Шумить Дніпро широкими степами": поезія / Яр Славутич // Дніпро. - 1993. - № 1. - С. 135-136.
- 191.Славутич Яр. Я вірю в сонця радісне причастя: поезія / Яр Славутич // Українська мова та література в школі. - 1998. - № 5-6. - С. 62.
- 192.Славутич Яр. "Я пів землі пройшов": спогади про Михайла Пронченка / Яр Славутич // Кур'єр Кривбасу. - 1995. - № 30. - С. 22-23.
- 193.Славутич, Яр. "Якщо ти вірний боротьбі поет...": вірш / Яр Славутич // Кіровоградська правда. - 1995. - 23 травня. - С. 3.
- 194.Славутич Яр. Ярий віск серпневого колосся: Вірші / Яр Славутич // Літературна Україна. - 2001. - 16 серпня. - С. 4.

II. Література про життя і діяльність Яра Славутича

2.1.Книги

- 195.Волинський, Кость Петрович. Яр Славутич : літературний портрет / Кость Петрович Волинський. - К.: Наукова думка, 1994. - 236 с.: іл. - (Сер. "Літературознавство"). (З автогр.).
- 196.Запорізький збірник: до 80-річчя Яра Славутича / Упоряд. Віктор Чабаненко. - К.: Дніпро; Запоріжжя, 1998. - 222,[1] с.: портр, іл. - Бібліогр.: с. 217-220.
- 197.Корінь, Антоніна Михайлівна. Долинська галактика. (З історії розвитку літератури та мистецтва в Долинському районі на Кіровоградщині в кінці ХХ на початку ХХІ ст.): статті, вірші, фотографії / Антоніна Корінь, Тетяна Корінь. - Кіровоград : видавець Лисенко В. Ф., 2012. - 306,[2] с.: фото, портр. - (Сер. "Твори лауреатів краєзнавчої премії ім. І. Проценка").
- 198.Лірика Яра Славутича : зб. ст. / Упоряд. О.Ковальчук та О.Астаф'єв. -

Ніжин: Просвіта, 1996. - 45[2] с. - (Сер. "Література української діаспори"; Вип. 7).

199.Назаренко Т. Мудрощі поетичних мандрів / Т. Назаренко // Альманах Українського Народного Союзу. - 2001. - С. 126-129.

200.Назаренко Тетяна. Правди потужний спалах: поетична творчість Яра Славутича / Тетяна Назаренко. - Львів: Каменяр, 1996. - 143 с.: портр.

201.Поетика Яра Славутича / Херсонський держ. пед. ун-т; Укл. Іван Лопушинський,. - К.: Дніпро; Херсон, 1999. - 196 с.: портр, іл. - Бібліогр.: с. 187-190.

202.Решетов, Олександр Олексійович. Там, де Ятрань круто в'ється: пісенник / Олександр Решетов; муз. ред.: Олена Панічева, літ. ред.: Василь Марко. - Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2010. - 202 с.: ноти.

203.Січеславський збірник: до 80-річчя Яра Славутича / Упор. Микола Миколаєнко,. - 2-е вид. - К.: Дніпро; Січеслав, 1999. - 238,[2] с.: портр, іл.

204.Січеславський збірник: до 80-річчя Яра Славутича / Упоряд. М. Миколаєнко. - Дніпропетровськ: Січ, 1998. - 240 с.

205.Сологуб Надія Миколаївна. Мовний портрет Яра Славутича / Надія Сологуб. - Вінніпег: Українська Вільна Академія Наук; К.: Дніпро, 1999. - 150,[1] с.: іл, портр. - Бібліогр.: с. 146-149.

206.Сорока, Петро Іванович. Поетичний світ Яра Славутича / Петро Сорока. - Тернопіль: Лілея, 1995. - 176 с.

207.Сорока Петро Іванович. Чернігівська Січ: Повість / Петро Іванович Сорока; Ред. М.Горбенко. - Тернопіль: Тайп, 1998. - 95 с.: іл.

208.Творчість Яра Славутича: статті й рецензії / укл. Володимир Жила; худ. Володимир Дмитренко: Видання ювілейного комітету. - Едмонтон , 1978. - 431 с.: 8 арк. фото, 1 арк. портр.

209.Творчість Яра Славутича / укл. Володимир Жила. - К.: Дніпро; Едмонтон: Славута. - 1997. - ISBN 0-919452-07-8

Кн.2 : дослідження, статті та рецензії. - 1997. - 912 с.: 1 арк. портр.

210.Херсонський збірник: до 80-річчя Яра Славутича / Упор. Анатолій Крат. - К.: Дніпро; Херсон, 1998. - 201,[1] с.: портр, іл. - Бібліогр. в кінці розд.

2.2. Статті з альманахів, збірників, окремих видань

211.Біляїв Володимир. Поет сили. Яр Славутич // Біляїв Володимир. "На неокраїнім крилі...": (Штрихи до літературних портретів західної діаспори) / Володимир Біляїв; Авт. передм. В. В. Оліфіренко. - Донецьк: Східний видавничий дім, 2003. - С. 247 – 256.

212.Волинський К. Першосвідчення про страхітливий злочин / Кость Волинський // Славутич, Яр. Твори: В 5 т. / Яр Славутич. - К.: Дніпро; Едмонтон: Славута. - 1998. -

Т.3 : Розстріляна муза; Меч і перо. - 1998. - С. 5-9. - портр.

213.Ковальчук О. О. Славутич Яр // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В.А.Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України / О.Ковальчук. - К. :Наукова думка, 2012. -

Т. 9: прил. - С. 625.

214.Крат, А. А. Камертон дитинства у поетичному оркестрі Яра Славутича: літ.-крит. огляд творчості // Херсонський збірник: до 80-річчя Яра Славутича / упоряд. Анатолій Крат. – К. – Херсон: Дніпро, 1998. – С. 76-81.

215.Маруняк В. Яр Славутич / Володимир Маруняк // Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по другій світовій війні. - Мюнхен. Академічне видавництво д-ра Петра Белея, 1985. - Т. 1. Роки 1945-1951. - С.182, 186, 215.

216.Славутич Яр // Енциклопедія історії України : у 10 т. / НАНУ, Ін-т історії України; ред. В. М. Литвин, В. А. Смолій [та ін.]. - К.: Наукова думка. - ISBN 966-00-0632-2

Т. 9 : Прил - С. - 2012. - С. 625. : іл., портр., фото, карти.

217.Яр Славутич // Слово і зброя : антологія української поезії, присвяченої УПА і революційно-визвольній боротьбі. 1942-1967. / упор. і автор біогр. даних Л. Полтава. - Торонто : Гомін України, 1968. - С. 385.

2.3.Статті з періодичних видань

218.Балагура, Тетяна. Правдоносець. Усний журнал за творчістю Яра Славутича / Т. Балагура // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2008. - № 1. - С. 54-66. - Бібліогр.: 10 назв. - Бібліогр.: 10 назв.

Анотація: Серед тих, хто залишився вірним сином Батьківщини, був і нащадок славного полтавського роду - Григорій Жученко, який обрав собі горде псевдо - Яр Славутич.

219.Благодійність нашого земляка // Степ. - 1993. - № 1. - С. 38.

220.Боднарчук І. Співець херсонських степів Яр Славутич / І.Боднарчук // Жіночий світ. - 1985. - Ч. 5. - С. 11-12.

221.Боковський, Валентин. Деякі особливості поезії Яра Славутича / Валентин Боковський // Визвольний шлях. - 1985. - Кн. 1. - С. 112-115

222.Вечір-прийняття в СПУ // Літературна Україна. - 1993. - 25 лютого
Анотація: Вечір було влаштовано добродійним фондом "Літературна скарбниця". Яр Славутич вніс до фонду 500 доларів.

223.Вихователь, науковець, діяч / Яр Славутич // Жіночий світ. - 1995. - № 5. - С. 15 - 18.

224.Відзначення професора Яра Славутича: нагороджено відзнакою Президента України - орденом "За заслуги" III ступеня // Мета. - 1999. - № 367. - С. 7.

225.Відійшов у вічність поет, перекладач, літературознавець і друг "Всесвіту" Яр Славутич (Некролог) // Всесвіт. - 2011. - № 7-8. - С. 253.

226.Волинський Кость. З когорти українських правдоносців / Кость Волинський // Київ. - 1998. - № 3-4. - с. 151-153.

227.Волинський К. Псевдонім - Яр Славутич: до 75-річчя поета / К. Волинський // Літературна Україна. - 1993. - 21 січня.

228.Ворскло В. "Правди потужний спалах" / В. Ворскло // Жіночий світ. - 1998. -

№ 7-8. - С. 15-16.

229.Голик Олена. Творча особистість Яра Славутича: шляхи досягнення [Текст]: до 100-річчя від дня народження поета / О. Голик, Т. Яровенко // Українська мова і література в школах України : наук.-метод. та літ.-мист. Журн. - 2017. - № 11. - С. 39-43.

230.Голобородько Я. Літературознавча культура Яра Славутича: принципи й технологія наукового мислення / Я. Голобородько // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2002. - №6. - С. 182-191.

231.Гордасевич Г. Син херсонських степів...з Едмонтонa / Г.Гордасевич // Березіль. - 2000. - № 11-12. - С. 162-175.

232.Гордасевич Г. Цей невгамовний Славутич / Г.Гордасевич // Дзвін. - 1965. - № 3. - С. 146-151.

233.Дениско Г. Професор Яр Славутич читає лекцію в Полтаві і знімає портрет Леніна в Жуках / Г. Дениско // Молодь України. - 1994. - 3 листопада. - С. 2.

234.Долинська С. Антитоталітарний дискурс поезії Яра Славутича / С. Долинська // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. - 2008. - № 12. - С. 38-40. - Бібліогр.: 9 назв.; Українська література в загальноосвітній школі. - 2008. - № 5. - С. 2-6.

Анотація: У статті аналізується оригінальність, глибина й актуальність авторських міркувань щодо з'ясування специфіки і домінанти мистецького досягнення проблеми тоталітаризму. Разом з тим акцентовано одержимість лірика ідеєю боротьби за самостійну Україну, його прагнення виховати активного, сповненого національної гідності українця.

235.Долинська С. Історизм і історіософія Яра Славутича // Визвольний шлях. - 2006. - № 9. - С.52-59.

236.Долинчанин з Канади - поет, митець, вчений: Яр Славутич // Кіровоградська правда. - 1995. - 18 квітня. - С. 3.

237.Жила Володимир. Збірка доброї органічної єдності / Володимир Жила // Жіночий світ. - 1995. - № 2. - С. 26 - 28; Жіночий світ. - 1995. - № 7-8. - С. 15 - 17.

238.Жила Володимир. Золотоверхий Київ у поезії Яра Славутича / Володимир Жила // Народна творчість та етнографія. - 2000. - № 3. - С. 107-112.

239.Жила Володимир. Монографія про творчість Яра Славутича / Володимир Жила // Визвольний шлях. - 1997. - № 5. - С. 613 - 618.

Анотація: Про книгу: Сорока П. Поетичний світ Яра Славутича. - Тернопіль: "Лілея", 1995. - 176 с.

240.Жила В. Споконвічна совість: Яр Славутич / В. Жила // Київ. - 1993. - № 1. - С. 144-145.

241.Жила В. Яр Славутич про Василя Стуса / Володимир Жила // Визвольний шлях. - 2003. - № 6. - С. 89-92.

242.З відзнакою: Яра Славутича нагороджено медаллю "100-ліття українців у Канаді" // Літературна Україна. - 1993. - 28 січня.

243.За жертовну працю / Народне слово. - 1998. - 26 листопада. - С. 3.

Анотація: слово подяки Яра Славутича з приводу нагороди його відзнакою Президента України - орденом "За заслуги" третього ступеня.

244.Іванченко М. Обрії канадського збірника: рецензія на "Західно-канадський збірник. Част.4. Упорядкував Яр Славутич" / М.Іванченко // Слово і час. - 2000. - № 6. - С. 86-88.

245.Ігнатова Т. Дивосвіт Яра Славутича / Т. Ігнатова, Т. Попова // Слово Просвіти. - 2003. - 15-21 січня. - С. 5.

246.Каменчук В. Книжки Яра Славутича / В. Каменчук // Літературна Україна. - 1993. - 6 січня.

247.Канада - Україна: заспіває колос // Кіровоградська правда. - 1996. - 14 травня. - С. 1.

Анотація: Перебування Яра Славутича на Кіровоградщині.

248.Качуровський, Ігор. На вихід старого колеги / Ігор Качуровський // Березіль. - 2012. - № 7-8. - С. 125-133.

249. Качуровський І. Огляд «Розстріляної музи» Яра Славутича / Ігор Качуровський // Сучасність. - 1966. - № 6. - С.154-155.

250. Клочек Г. Поезія і поетика українського степу ранньої творчості Яра Славутича / Г. Клочек // Наукові записки. Серія: філологічні науки (літературознавство). - Кіровоград: РВГ ІЦ КДПУ ім.В.Винниченка, 1999. - Вип. 19. - С. 3-15; Наукові записки КДПУ. Серія: філологічні науки (літературознавство). - Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2000. - Вип. 27. - С. 3-20.

251. Клочек Г.Д. Про Яра Славутича / Г. Д. Клочек // Народне слово. - 1991. - 1 травня.

252. Кокодзєя Р. "Рядки поем, миттєвості життя несуть у вічність почуття й надій...": Комбінований урок позакласного читання за епічними поемами Яра Славутича / Р. Кокодзєя // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2002. - № 6. - С. 131-138.

253. Колісник С. Яр Славутич: крізь дев'ять кіл до абсолюту / Сергій Колісник // Педагогічний вісник. - 2007. - № 4. - С. 88-100.

254. Конак С. Один з когорти правдоносців: Славутич Яр / С.Конак // Вісник книжкової палати. - 2001. - № 4. - С. 28-30.

255. Корінь А. Від прерій - до степів: Яру Славутичу - 75 / А. Корінь // Вечірня газета. - 1993. - 19 січня.

256. Корінь А. Відродити й утвердити...: книга Яра Славутича "Слово про Запорізьку Січ" / А. Корінь // Народне слово. - 1992. - 7 травня. - Зміст: Слово про Запорізьку Січ / Яр Славутич.

257. Корінь А. Гортаючи скарби з-за океану / А. Корінь // Молодий комунар. - 1991. - 7 вересня.

Анотація: Розповідь про книги, які надіслав до бібліотеки Яр Славутич.

258. Корінь Т. З-під пера Яра Славутича / Т. Корінь // Кіровоградська правда. - 1993. - 15 червня.

259. Корінь А. Історія - живлюща криниця поезії: Про поезію Яра Славутича / А. Корінь // Кіровоградська правда. - 1997. - 4 вересня.

260. Корінь А. Його слова - і щастя, й біль. Яру Славутичу - 75 років! / А. Корінь // Народне слово. - 1993. - 14 січня.
261. Корінь А. "На слугування Україні...": Яр Славутич / А. Корінь // Кіровоградська правда. - 1991. - 24 вересня. - С. 3.
262. Корінь А. Натхнення - від рідного краю / А. Корінь // Долинські новини. - 1992. - 1 лютого.
263. Корінь А. Наш земляк Яр Славутич / А. Корінь // Родослав. - 1991. - № 23. - С. 5.
264. Корінь А. Озався з Канади письменник-земляк: Яр Славутич / А. Корінь // Народне слово. - 1991. - 5 квітня.
265. Корінь А. Передмова до публікації спогадів про Я.Славутича / А. Корінь // Вечірня газета. - 1991. - 13 вересня.
266. Корінь А. Познайомимось... через півстоліття розлуки?: Яр Славутич / А. Корінь // Молодий комунар. - 1991. - 13 травня. - С. 9.
267. Корінь А. Прислушаємся к гомону веков: о Яре Славутиче / Корінь // Україна-центр. - 1995. - 14 апреля. - С. 14.
268. Корінь А. Раби - це нація, котра не має слова...: про поетів Яра Славутича, Євгена Маланюка, Юрія Дарагана / А. Корінь // Молодий комунар. - 1991. - 2 березня.
269. Корінь А. Творчість - найбільша радість: Я.Славутичу - 80 / А. Корінь // Кіровоградська правда. - 1998. - 22 січня.
270. Корінь А. Українська діаспора: історія, географія, культура / А. Корінь // Народне слово. - 1991. - 16 квітня.
271. Корінь А. "Я вас виводжу з забуття й полону": Яр Славутич / А. Корінь // Вечірня газета. - 1992. - 27 жовтня.
272. Корінь А. Як вирок правди / А. Корінь // Кіровоградська правда. - 1993. - 16

жовтня. - Зміст: Розстріляна муза.

Рец. на Славутич Яр. Розстріляна муза / Яр Славутич

273.Корінь А. Яр Славутич нагороджений українським орденом / А. Корінь // Кіровоградська правда. - 1998. - 14 листопада.

274.Кочур А. Редагував? Перекладав? Ось у чім питання... / А.Кочур // Сучасність. - 2001. - № 2 . - С. 156-158.

275.Красноштан Ю. Козацького кореня: до 75-річчя Я.Славутича / Ю. Красноштан // Вітчизна. - 1992. - № 11. - С. 46.

276.Красноштан Ю. Оунівці писали романи також... / Ю. Красноштан // Молодь України. - 1993. - 2 березня. - Зміст: Українська література в Канаді / Яр Славутич.

Рец. на Славутич Яр. Українська література в Канаді / Яр Славутич

277.Кривохижа Л. (директор музею історії). Волі народної дзвін / Л. Кривохижа // Трудівник Устинівщини. - 2010. - 26 січня. - С. 2.

Анотація: Просвітницька публікація про битву під Крутами, наводиться цитата з письменника-земляка Яра Славутича про героїв Крут.

278.Крижанівський С. Яру Славутичу – 80 // Літературна Україна. – 1998.- 22 січня.

279.Куценко, Леонід " Ти мені - як примарна оаза": життя і творчість Яра Славутича / Леонід Куценко // Вежа. 2000. - № 10. - С. 3 - 21.

280.Л.П. "Оаза" - п'ята збірка Яра Славутича / Л.П. // Визвольний шлях. - 1962. - червень. - С. 653. - Зміст: Оаза / Яр Славутич.

Рец. на Славутич Яр. Оаза / Яр Славутич

281.Лауреат премії ім.Д.Яворницького: Яр Славутич // Літературна Україна. - 1993. - 26 серпня. - С. 2. - Зміст: Слово про Запорізьку Січ / Яр Славутич.

Анотація: За книгу "Слово про Запорізьку Січ" (1992 р.) Яр Славутич став лауреатом премії ім. Д.Яворницького.

282.Лопушинський І. Яр Славутич як методист та автор оригінальних

підручників / І. Лопушинський // Українська мова і література в школі. - 2008. – № 3. - С. 12-17.

283.Марко В. Біль, який не гоять роки / Василь Марко // Наукові записки. - Кіровоград : РВГ ІЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 1999. - Вип. ХІХ. - С. 16-24.

284.Маруценко В. Наші славні земляки / Маруценко В., Глущенко О. // Долинські новини. - 2002. - 24 липня. - С. 2.

285.Матвієнко Ф. «Трофеї» Яра Славутича: Рецензія-відгук / Ф.Матвієнко // Визвольний шлях. - 1964. - № 5. - С. 588-592.

286.Махно В. Вічна дорога до дому: Яр Славутич / В. Махно // Тернопіль. - 1992. - № 2. - С. 18.

287.Мельничук, Богдан. Художня шевченкіана української діаспори в Європі, Америці та Австралії / Богдан Мельничук // Слово і час. - 2014. - № 10. - С. 18-26. - Бібліогр. в кінці ст. - Бібліогр. в кінці ст.

Анотація: простежено побутування художньої шевченкіани у ХХ ст. на теренах Чехії, Словаччини, Польщі, Румунії, Канади, США та Австралії, наголошено на її значенні для збереження національної ідентичності українців. Огляд творів про Т.Шевченка і наших земляків.

287.Миколаєнко М. "Шаблі тополь". Десята збірка поезій Яра Славутича / М. Миколаєнко // Кур'єр Кривбасу. - 1995. - № 37-38. - С. 57-58. - Зміст: Шаблі тополь / Яр Славутич.

288.Міжнародні зв'язки СПУ в 1990 році // Всесвіт. - 1991. - № 6. - С. 220-222.
Анотація: Є матеріали про Я.Славутича.

289.Мойсієнко А. Віршовий текст як динамічна структура (із спостережень над поетикою Яра Славутича) / А.Мойсієнко // Мовознавство. - 2002. - № 2-3. - С. 3-9.

290.Навальна, Людмила. Яр Славутич: "На Україні почувуюся вдруге народженим...": інтерв'ю / Людмила Навальна // Вісті з України. - 1991. - № 21 (травень). - С. 5.

291.Назаренко Т. Гранями сонета - ставай на прю!: Книга сонетів Яра Славутича

/ Т. Назаренко // Березіль. - 1996. - № 1-2. - С. 184-188.

Рец. на Славутич Яр. Шаблі тополь / Яр Славутич. - Едмонтон. "Славутич" - Харків, "Майдан", 1995. - 132 с.

292. Назаренко Т. Канадська північ в українській ліриці: Яр Славутич, цикл "Північне сяйво" / Т. Назаренко // Всесвіт. - 2002. - № 11 – 12. - С. 135 - 138. - Зміст: "Північне сяйво".

293. Назаренко Т. Поетична творчість Яра Славутича / Т. Назаренко // Джерела. - 2001. - № 2. - С. 152-162.

294. Немченко І. Діяльність УПА в поетичній інтерпретації Яра Славутича / І. Немченко // Визвольний шлях. - 2000. - № 8. - С. 43 - 47.

295. Одарченко П. Збірник статей про творчість Яра Славутича / П. Одарченко // Сучасність. - 1971. - № 11. - С. 125 - 127.

296. Орел С. Славутич повертається до рідних берегів: Яр Славутич / С. Орел // Молодий комунар. - 1991. - 18 травня; 25 травня.

297. От і засвітилися білі плями: Яр Славутич // Шляхом Ілліча. - 1991. - 27 квітня.

298. Падурський М. На слугування Україні / М. Падурський // Радянське село. - 1993. - 3 лютого.

299. Паламар В. Думки заморського гостя: Яр Славутич / В. Паламар // Вечірня газета. - 1992. - 5 червня.

300. "Пальма першості - у Тобілевичів" // Кіровоградська правда. - 1997. - 22 травня

Анотація: Яр Славутич у Кіровограді.

301. Перед`ювілейний візит: зустріч Яра Славутича з поетами-земляками // Кіровоградська правда. - 1997. - 8 липня.

302. Петров Ю. Славутич на берегах Славутича: Яр Славутич / Ю. Петров // Голос України. - 1991. - 14 червня.

303. Повернення до своїх витоків: Яр Славутич // Заграва. - 1993. - № 16. - С. 3.
Повернення українського поета-лауреата: Яр Славутич // Світ про Україну. - 1993. - 19 травня.
304. Погребенник В. Видання, присвячені Яру Славутичу / В. Погребенник // Визвольний шлях. - 2000. - № 9. - С. 117-122.
305. Погребенник В. Дослідницький набуток поета: Рец. на кн. Славутич Яр. Твори в 5-ти томах. Т.3.- Розстріляна муза. Меч і перо. - К.: Едмонтон, 1948. - 493 с.; Т. 4 - Українська література й мова на Заході.- К.: Едмонтон, 1998.- 483 с. / В. Погребенник // Слово і час. - 2000. - № 12. - С. 77-79.
306. Погрібний В. Благодійність Яра Славутича / В. Погрібний // Кіровоградська правда. - 1992. - 30 червня.
307. Полякова, Тетяна. Дієслівна синоніміка в мовній картині світу Яра Славутича / Тетяна Полякова // Дивослово. - 2012. - № 10. - С. 29-31. - Бібліогр. в кінці ст. - Бібліогр. в кінці ст.
Анотація: Розглянуто особливості використання дієслівних синонімічних рядів, які позначають мовленнєвий процес і виражають мовну картину світу поета.
308. Приходченко К. І. Сумління нації: Есеї про письменників / К. І. Приходченко // Вивчаємо українську мову та літературу. - 2007. - № 11: Вкладка "Методичний банк". - С. 31-35; Вивчаємо українську мову та літературу. - 2007. - № 28: Вкладка "Методичний банк". - С. 1-8 ; Вивчаємо українську мову та літературу. - 2010. - № 33: Вкладка "Методичний банк". - С. 1 - 18; Вивчаємо українську мову та літературу. - 2010. - № 34: Вкладка. - С. 1-17. - Бібліогр. в кінці ст. - Бібліогр. в кінці ст.
309. Романенчук Б. Поетична творчість Яра Славутича / Б. Романенчук // Нові дні. - 1950. - № 2. - С. 10 - 13, 23.
310. Самойленко Л. Його вів дідів заповіт...: інтерв'ю з Яром Славутичем / Л. Самойленко // Вісті з України. - 1995. - 2-8 лютого. - С. 9.
311. Сасс Святослав. Християнські мотиви у творчості Яра Славутича / Святослав Сасс // Джерела. - 2003. - № 3. - С. 152 - 158; Жіночий світ. - 1984. - № 9. - С. 12 - 16.

- 312.Селецький П. Жити й вмерти на своїй землі / Петро Селецький // Народне слово. - 1991. - 16 травня.
- 313.Скорина Л. Данте у творчості Яра Славутича / Л. Скорина // Українська література в контексті світової: теоретичний, методичний і перекладацький аспекти. Збірник праць всеукраїнської науково-практичної конференції. - Черкаси, 2007. – С. 131-139.
- 314.Слабошпицький, Михайло. Один із "Розстріляного відродження" / Михайло Слабошпицький // Урядовий кур'єр. - 2008. - 21 лютого. - С. 8-9.
- 315.Славутич повертається до рідних берегів: Яр Славутич // Молодий комунар. - 1991. - 25 травня.
- 316.Трипільський Р. "Від Єлисавета до Мужена": полиця книголюба / Р. Трипільський // Народне слово. - 2013. - 14 листопада. - С. 10: фото.
Анотація: Інформація про видання книги "Стилет і стилос" - збірника досліджень про творчість В.Винниченка. Я.Славутича, Є.Маланюка - кіровоградських вчених.
- 317.Холодний М. Золоте перо жар-птиці: п'ятитомник Яра Славутича. Есей / М.Холодний // Кур'єр Кривбасу. - 2000. - № 131, жовтень. - С. 113-120.
- 318.Чабаненко Віктор. Етніми у поезіях Яра Славутича: [До 80-літнього ювілею] / Віктор Чабаненко // Самостійна Україна. - 1999. - № 1. - С. 38-42.
- 319.Череватенко Л. "В нелегкім триванні тримати порох чистим і сухим": Яр Славутич / Череватенко Л. // Дніпро. - 1993. - № 1. - С. 131-134.
- 320.Череватенко Л. 80 X 80 X 80: Добрий урок Яра Славутича / Череватенко Л. // Літературна Україна. - 1997. - 25 вересня. - С. 2.
- 321.Читальник Н. Третя сторожа — це про наших земляків / Н.Читальник // Народне слово. - 1994. - 29 березня.
- 322.Чуб Дмитро / Яр Славутич // Народна творчість та етнографія. - 1997. - № 5-6. - С. 52-53.

323.Яр Славутич. [Прощальне слово] // Літературна Україна. - 2011. - 10 листопада. - С. 15.

324.Яр Славутич на Батьківщині // Вечірня газета. - 1991. - 17 травня. - С. 2.

325.Яр Славутич // Поріг. - 1992. - № 3. - С. 22.

326.Яриніч О. Ф. Херсонщино моя золотокоса. Уроки літератури / О. Ф. Яриніч // Вивчаємо українську мову та літературу. - 2011. - № 19-21. - С. 36-45. - Зміст: Урок 1. "Я вірю в сонце радісне причастя..." (за творчістю поета-емігранта Яра Славутича); Урок 2. "Загорілась вже рум'янцем осінь"

Анотація: Плани-конспекти уроків, які розкривають літературу, традиції, пам'ятні місця, поетичну історію Херсонщини.

III. Фільмографія

327. Спогади Славутича Яра про голодомор. Відео (Свідок голодомору Яр Славутич)

<https://www.radiosvoboda.org/a/25118249.html>

328. Яр Славутич, Yar Slavutych

<https://www.youtube.com/watch?v=snj7RB6HeBA>

329. Геній Яра Славутича: сьома лекція.

https://www.youtube.com/watch?v=DVU_fm1aL3g

330. Геній Яра Славутича: сімдесята лекція

<https://www.youtube.com/watch?v=8UjqZ9I1JaI>

331. Україно, мій рідний краю...

<https://www.youtube.com/watch?v=zR5eZKVPqU0>

IV. WEB-ресурси:

332. Жученко Григорій Михайлович (Яр Славутич)

<http://wiki.library.kr.ua/index.php>

333. Григорій Михайлович Жученко (псевдонім: Яр Славутич)

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%83%D1>

[%82%D0%B8%D1%87_%D0%AF%D1%80](#)

334. Вивчення життєвого й творчого шляху Яра Славутича

<http://prosvita-ks.co.ua/ivan-nemchenko-galina-nemchenko-vivchennya-tvorchosti-yara-slavuticha-v-shkolah-hersonshchini-5>

335. До Славутича яром-долиною...

<http://z-city.com.ua/%D0%94%D0%BE-%D0%A1%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%83%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B0-%D1%8F%D1%80%D0%BE%D0%BC-%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D1%8E-13.05.2014/2>

336. Його серце в херсонських степах (про Яра Славутича)

<http://krai.lib.kherson.ua/sherba-prichetni-do-slova-3-rozdil.htm>

337. Кобзар у поетичному світі Яра Славутича

<http://prosvita-ks.co.ua/ivan-nemchenko-shevchenkova-ofira/kobzar-u-poetichnomu-sviti-yara-slavuticha>

338. Вікторія Коротеєва. Язичницькі та християнські образи у поезії Яра Славутича

<http://prosvita-ks.co.ua/visnik-tavriyskoyi-fundaciyi-vipusk-5/viktoriya-korotieieva-yazichnicki-ta-hristiyanski-obrazi-u>

339. І. Лопушинський. Славутич Яр. Талановитий педагог: до 90-річчя від дня народження Яра Славутича

<http://www.ukrlit.net/article1/1865.html>

340. Мельникова А. Солярні мотиви в поезії Яра Славутича та Івана Драча

<http://prosvita-ks.co.ua/melnykova-solyarni-motyvy-v-poeziyi-yara-slavutycha-ta-ivana-dracha>

341. Ірина Накашидзе. Естетична природа в сонеті Яра Славутича "Степи Херсонщини"

<http://prosvita-ks.co.ua/books/vtf/5vtf/vtf5-06.htm>

342. Поет, культуролог і дослідник літератури – Яр Славутич: реферат

<http://www.ukrlib.com.ua/referats/printit.php?tid=12231>

343. Античність у поетичних творах Яра Славутича

<http://uareferats.com/index.php/referat/details/13763>

344. С. Долинська. Яр Славутич: Антитоталітарний дискурс поезії Яра

Славутича

<http://www.ukrlit.net/article1/1456.html>

345. Славутич Яр (Жученко Григорій): Біографія

<http://www.poetryclub.com.ua/metrs.php?id=147&type=biogr>

346. Яр Славутич (нар. 11 січня 1918): Біографія. Твори

<http://www.ukrlit.net/author/slavutich.html>

347. Славутич Яр (Жученко Г.М.)

[http://resource.history.org.ua/cgi-](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTER)

[bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTER](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTER)

348. Нами снили поліські пущі. Повстанська пісня (Слова: Яр Славутич)

<http://www.pisni.org.ua/songs/2242313.html>

349. Славутич Яр. Життєвий та творчий шлях: біографічні статті

<http://www.ukrlib.com.ua/bio/author.php?id=102>

350. Жученко Григорій Михайлович (Яр Славутич)

http://wiki.library.kr.ua/index.php/%D0%96%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%93%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B9_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

351. Славутич Яр. Крутянці

<http://kruty.org.ua/poezija/135-2008-11-01-08-58-45>

352. Яр Славутич. Всі зусилля на демонтаж тоталітарної спадщини в Україні!
08/14/2011

<http://maidan.org.ua/arch/arch2011/1313320204.html>

353. Список пісень на слова Яра Славутича

<http://www.pisni.org.ua/persons/274.html#works>

354. Урок-лекція "Жанрово-тематична палітра поетичного доробку Яра Славутича

<http://prosvita-ks.co.ua/ivan-nemchenko-galina-nemchenko-vivchennya-tvorchosti-yara-slavuticha-v-shkolah-hersonshchini/urok>

355. Т.С.Яровенко: Земле моя, що стелила барвінок під ноги... (Поетичний образ малої Батьківщини Яра Славутича в рецепції Леоніда Куценка)

<http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2014/10/44.14.14.pdf>

356. Т.С.Яровенко: Степова тематика Яра Славутича: кінематографічні засоби рецепції. У статті розглядаються герменевтичні практики дослідження поетичного спадку Яра Славутича з використанням засобів кінематографу літературознавцями Кіровоградщини (Г. Клочек).

<http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2015/12/56.15.15.pdf>

357.Лопушинський І. Яр Славутич і Горький: "Зустріч" через десятиліття
<http://prosvita-ks.co.ua/lopushynskyy-i-yar-slavutych-i-gorkyy-zustrich-cherez-desyatylittya>

358.Антитоталітарний дискурс поезії Яра Славутича
<http://www.ukrlit.net/author/slavutich.html>

359.Микола Василенко. Яр Славутич. Просвіта Херсонщини
<http://prosvita-ks.co.ua/visnik-tavriyskoyi-fundaciyi-vipusk-1/mikola-vasilenko-yar-slavutich#ixzz50CHodP8f>

360.Немченко Іван. Рецензії. Кравчук В. Патріотичні мотиви у творчості Яра Славутича: навчальний посібник на допомогу національній школі (Друге поправлене видання), Тернопіль: "Джура", 1998, 48 с.
<http://prosvita-ks.co.ua/books/vtf/1vyp/vtf1-9.htm>

361.Павло Параскевич. Херсонщина у творчості Яра Славутича
<http://prosvita-ks.co.ua/visnik-tavriyskoyi-fundaciyi-vipusk-1/pavlo-paraskevich-hersonshchina-u-tvorchosti-yara-slavuticha>

362.Микола Братан. Віддячливий сонет
<http://prosvita-ks.co.ua/visnik-tavriyskoyi-fundaciyi-vipusk-1/mikola-bratan-viddyachliviy-sonet>

363.Василь Загороднюк. Яр Славутич; Нестор Махно
<http://prosvita-ks.co.ua/visnik-tavriyskoyi-fundaciyi-vipusk-1/vasil-zagorodnyuk-yar-slavutich-nestor-mahno>

364.Тетяна Коваль. Презентація нової книги Яра Славутича "Поезії та поеми"
<http://prosvita-ks.co.ua/visnik-tavriyskoyi-fundaciyi-vipusk-1/tetyana-koval-prezentaciya-novoyi-knigi-yara-slavuticha>

365.Яр Славутич. Матеріали, наукові дослідження, розвідки про Яра Славутича та його творчість: П.Параскевич «Яр Славутич: дослідження та статті...»
<http://prosvita-ks.co.ua/personaliyi/yar-slavutich?page=3>

366.Сценарій літературно-мистецького вечора "Син козацького роду", присвяченого Ярові Славутичу
http://prosvita-ks.co.ua/books/nemchenko/slavutycha_vyvchenna/slavutycha-vyvchenna3.htm

367.Г.Немченко, І.Немченко. Духовні заповіді Яра Славутича
<http://prosvita-ks.co.ua/gnemchenko-inemchenko-duhovni-zapoviti-yara-slavuticha>

368.Гайдаєнко Ірина. Семантико-стилістичні вияви лексем на позначення відчуттів (смак та запах) у творах Яра Славутича
http://linguistics.kspu.edu/Issue_24/p-32-35

V. Іменний покажчик

А

Андрушко Т. В. 90
Антонич Богдан-Ігор 122
Астаф`єв О. 198

Б

Балагура Т. 218
Белей П. 215
Білоус-Гарасевич Марія 107
Біляїв В. 211,
Боднарчук І. 220
Боковський В. 221
Бондар Василь 90, 98
Бор Б. 166
Братан М. 361

В

Василенко В. 358
Винниченко В. 315
Влизько О. 86
Волинський К. 26, 195, 212, 226, 227
Волянська Людмила 66, 69, 87, 97, 106
Воропай М. 61,
Ворскло В 228

Г

Гайдаєнко І. 367
Герцен О. 158
Глушак А. 95
Глущенко О. 282
Голик О. 229
Голобородько Я. 230,
Голоскевич Г. 140
Горбачов М. 125
Горбенко М. 207
Гордасевич Г. 231, 232
Гординський С. 96
Горинь Б.М. 73
Горинь М.М. 73
Горький М. 356
Григоренко П. 130
Д
Данте 312
Дараган Ю. 267
Дениско Г. 233
Дмитренко В. 208
Долинська С. 234, 235, 343
Дугінцова Л. 9,
Ж
Жила Володимир 101, 208, 209, 237-241,
Жулинський М. 164
Жученко М. 151, 331, 332, 344, 346, 349
З
Загороднюк В. 362
І
Іванченко М. 244
Івасюк В. 73
Ігнатова Т. 245
К
Каменчук В. 246
Караванський С. 73
Качуровський І. 248, 249,
Кітс Дж. 93, 161,
Клочек Г.Д. 67, 250, 251, 355
Коваль Т. 363
Ковальчук О. 198, 213
Кокодзєя Р. 252
Колісник С. 253
Конак С. 254
Копач О. 91,

Корінь А. М. 255-273
Корінь Т. 30, 197, 258
Коротеева В. 337
Костюк Григорій 57, 73, 74, 77, 78, 83, 84, 88, 93, 96, 99, 103,
Кочур А. 273
Кравчук В. 359
Красноштан Ю. 274, 275
Крат А. 210, 214
Кривохижа Л. 276
Крижанівський С. 277
Куліш П. 73
Куценко Л. В. 90, 278, 348
Кущинський А. 80

Л

Ленін 233, 296
Лепкий Б. 101
Литвин В. 216
Лопушинський І. 201, 281, 338, 356
Лукаш М. 150
Лучик В.В. 67
Лучук Володимир 92
Лучук Іван 92

М

Мазепа І. 63, 67, 90, 139, 156, 157
Маланюк Є. 79, 267, 315
Малишко А. 139
Манакін В.М. 67
Марко В. 283
Маруняк В. 215
Маруценко В. 282
Марченко 133
Матвієнко Ф. 283
Махно В. 284
Махно Н. 356
Мельникова А. 339
Мельничук Б. 285
Миколаєнко М. 203, 204, 286
Мойсієнко А. 288
Мусієнко О. 168

Н

Навальна Л. 289
Назаренко Т. 199, 200, 290, 291, 292
Накашидзе І. 340
Немченко Г. 293, 366

Немченко І. 359, 366

О

Огнянов Х. 37

Одарченко П. 294

Оліфіренко В. 211

Онацький 73

Орел С. 295

П

Падурський М. 297

Паламар В. 298

Панічева О. 202

Параскевич П. 360

Петров Ю. 301

Погребенник В. 303, 304

Погрібний В. 305

Полтава Л. 94, 217

Полякова Т. 306

Попова Т. 245

Приходченко К. 307

Пронченко М. 192

Пустовойтов Ю. 8,

Р

Решетов О. 202

Романенчук Б. 308

Рудницький Яр. 1, 23,

С

Самойленко Л. 309

Сасс С. 310

Свідзінський В. 116

Світличний І. 73

Селецький П. 311

Середяк Ю. 80

Скорина Л. 312

Скрипник Я. 144

Слабошпицький М. 313

Смолій В. 213, 216

Снилик Зенон 66, 69, 87, 97, 106,

Сологуб Н. 205

Сорока П. 206, 207, 239

Стечишин М. 70

Стус В. 87, 90, 100, 241

Т

Татчин Р. 38,

Теліга О. 103

Тереля 74
Тобілевичі 299
Трипільський Р. 315
Трушіні І. 2,
У
Українка Леся 82
Ф
Фербей О. 38
Франко І. 7, 129
Х
Хмельницький Б. 146
Холодний М. 316
Храпко Іл. Е. 2,
Христос І. 89,
Ч
Чабаненко В. 196, 317
Череватенко Л. 120, 318, 319
Читальник Н. 320
Чуб Д. 84, 88, 132, 321
Ш
Шевченко Т. 1, 44, 45, 64, 92, 95, 98, 105, 106, 188, 336
Шекспір В. 98, 161, 189,
Шумук Д. 74,
Щ
Щербицький В. 125
Я
Яворницький Д. 280,
Яриніч О. 325
Яровенко Т. 229, 354, 355

VI. Додатки (автобіографія митця, статті про життєвий і творчий шлях літератора, інтерв'ю, спогади сучасників, літературознавчі та наукові розвідки, посвяти)

Вони лежать, навіки молоді,
Ставні й веселі, з усміхом
щасливим,
Готові чути поклик, як тоді,
Коли на бій ішли з бадьорим
співом.
Сумні батьки й жалобні
матері,

Минувши повз Аскольдову
могилу,
Мовчазно зрятъ, як
страдницькій порі
Журба вербу вколисує похилу.
Лихі вітри, гойдайте верховіть
Живого свідка бойових
крутянців!
Та не турбуйте кореня, не
гніть
Святих дерев, що знали
новобранців.
Безвусі, юні, вічно молоді,
Ви склали голови за рідний
Київ,
Скріпивши крок
державницькій ході,
Вписавши подвиг у свободи
вияв.
*1943. З поезій, що були
втрачені.
Вписаний в альбом, цей вірш
повернувся до автора лише
тепер від особи, що його
зберегла—
Я.С.*

Автобіографія від Яра Славутича

У березні 1991 року Яр Славутич уточнив свої попередньо подані біографічні дані: “Народився я 11 січня 1918 року на хуторі Жученки, поряд прадавнього Запорозького Зимівника на західному боці невеликого Гурівського лісу, в межах села Благодатного, тоді в Херсонській губернії. Тепер те місце, де процвітав хутір Жученки, належить до Новошевченківської сільради Долинського району Кіровоградської області. Тому я і херсонець, і долинець – за вужчим визначенням, а історично – запорожець. 1932 року хутір зруйнували, нашу родину вигнали, тепер там і сліду немає від Жученків. Однак те місце для мене дороге, я відвідав його минулого року... належить воно до Долинського району Вашої (Кіровоградської - Н.Ч.) області, для якої сподіваюся - дадуть відповіднішу назву незабаром” (у листах і виступах під час приїздів він не раз висував пропозицію про перейменування Кіровограда на Січеград, а потім - на Тобілевичі)”.

“Гості з України тепер мене часто питають: «Чого ж ви не повернулися додому?» Відповідаю зацікавленим...

Голодомор 1932-33 років наробив жахливих спустошень на Україні... Не минув і нашої родини. На самому початку 1933 року померла бабуся, відмовившись їсти, щоб більше було тієї вбогої їжі для внуків. Незабаром відійшла з цього світу піврічна сестричка Галочка, бо не було молочка. На щастя, мені, п'ятнадцятирічному, вдалося дістатися до радгоспу «Скотар» на Криворіжжі, навесні 1933 року - і я рятував улюбленого діда маленькими

шматочками хліба та грудочками пшоняної каші зі скромної пайки, приносячи їх до землянки на зруйнованому хуторі Жученки, на західному Гурівському узліссі. Не пощастило мені його врятувати. Помер на моїх руках. Зберігаючи повну присутність розуму, не втрачаючи влади над собою, перед своєю смертю він узяв від мене зобов'язання. Я мусив скласти йому урочисту присягу - «вижити й розказати всьому світові, як сталінська людва нищила Україну».

Поховавши улюбленого діда, загорненого в рядно, у викопаній мною неглибокій ямі між двома деревами, я поніс із собою присягу, проказану дідом (окремі слова було повторено ним тричі), як місію. Дивуюся тепер, що мені таки пощастило вижити, уціліти в неймовірних обставинах війни, у тривожній підпільній діяльності на північній Київщині, Чернігівщині та Стародубщині, у дорозі на Захід, під час утечі з катовицького огороженого дротом табору, при нічному переході польсько-чеського кордону, під американськими бомбами в Берліні, у таборах для переміщених осіб, звідки сталінські опричники насильно забирали втікачів «на родину», себто на каторжну працю в Сибіру, і т. д. й т. п. Урятуватися, вижити пощастило. Але чи виконав я повністю зобов'язання, дане моєму улюбленому дідові? Настав час готувати остаточний звіт. А українці в Україні самі сформулюють свою думку.

Уже 1941 року в Чернігівській Січі, підпільній організації, що складалася переважно з колишніх військовиків і нищила німецьких загарбників (які, до речі, спалили Слобідку з моєю дружиною та одноденною донькою), я почав збирати матеріали до мартиролога української літератури й культури взагалі. Анотовані списки часто гинули за непередбачених ситуацій, але я поновлював їх із пам'яті при кожній нагоді. Унаслідок цієї тривалої праці багато збереглося. Після війни я опублікував свої свідчення не лише в українській, а й в англійській пресі, в т. ч. у книжках «Розстріляна муза» (Детройт, 1955) і «Muse in Prison» (Нью-Йорк, 1956). Про голодомор я писав ще в сорокові роки, часто повертався до цієї теми різними мовами. Систематизовані спогади з'явилися в моїй книжці «Місцями запорозькими» (третє вид., Едмонтон, 1985). Свідчив я в справі голоду перед міжнародним трибуналом у Нью-Йорку. Про це йде мова й у моїй іншій книжці спогадів «У вирі багатокультурності» (Едмонтон, 1988). А в поезії я дуже часто повертався до порушених вище тем, зокрема в поемі «Моя доба», що в книзі «Зібрані твори, 1938-1978» (Едмонтон, 1978).

Нищення селянства як основи української нації та нищення письменників і науковців як мозку нації ніколи не виходили з поля мого зору. Я друкував про все це не лише українською, а й англійською, німецькою та польською мовами. Нехай читачі судять, наскільки я виконав узятє на себе зобов'язання, здійснив сподівання мого улюбленого діда на ложі його смерті. Особисто я думаю, що додержав присяги...”

В інтерв'ю, даному вже до свого 70-річчя, про себе Яр Славутич уточнює, що до війни "був Григорій Жученко. Під цим іменем надрукував півдесятка віршів у літературних журналах чи альманахах... 1943 року я вперше виступив у пресі під іменем Яр Славутич. Це сталося в часописі "Нова Україна", де надруковано кілька віршів із циклу "Запорожці". З того часу я друкувався лише

під цим іменем, що незабаром стало моїм легальним прізвиськом". (Яр Славутич. "У вирі багатокультурности". Едмонтон, 1988, с. 138).

Основні дати життя і творчости Яра Славутича

11 січня 1918 року (за новим стилем). - Народився на хуторі Жученки (на західному краю невеликого Гурівського лісу), тоді в межах села Благодатне Олександрійського повіту Херсонської губернії, в родині шляхтича герба власного з козацької старшини . Григорій Михайлович Жученко - таке ім`я його було до 1941 року, коли змінив на сучасне. Мати - селянка Тетяна Филонівна Братуненко.

1925 - 1927. - Вчився в першому й другому класах початкової школи в с. Благодатному, приблизно два кілометри на південь від хутора Жученки, якого за радянської влади перейменували на Гідтове, доселивши кілька дворів.

Літо 1927. - Разом із дідом відвідав острів Хортицю та ще не затоплені Дніпрові пороги. Після цього почав віршувати.

1930. - закінчив початкову школу в с. Новошевченкове, півтора кілометри на північний захід від хутора Жученки.

1930 - 1932. - Навчався в Гурівській неповно-середній школі (семиріччі).

1932, кінець вересня або початок жовтня. - Нічний арешт батька Михайла та чотирнадцятирічного Гриця. Разом із тисячами інших арештованих батько поїхав на заслання (за невиконання "плану до двору", здачі зерна), а Грицеві пощастило разом з іншими відважними поширити дірку в стелі старого товарняка, пролізти на дах вагона й виплигнути з потяга на ходу десь недалеко від Харкова. Повернення додому тривало більш як місяць на вагонах, під вагонами, на принагідних підводах і пішки.

1932, наприкінці листопада. - Григорій повертається вночі до цілком зруйнованого хутора Жученки, що простояв, поряд зимівника, років 300 - ще з часу Хмельниччини. Віднаходить у сусідньому с. Гурівці матір з п'ятьма меншими дітьми. Їм дозволили взяти лише те, що було на плечах і ногах. Вигнали назавжди, щоб ніхто не повертався! А решту хатнього достатку комсомольці під проводом росіянина "з центру" розграбували.

1933, весна. - Лютує голодомор, помирає піврічна сестричка Галочка й бабуся, що відмовилась їсти, щоб було більше для внуків. Мати влаштувалася на працю при шахтарському гуртожитку в Кривому Розі, де давали якісь маленькі пайки й на дітей. Григорій пасе худобу в радгоспі "Скотар", а ночами рятує діда від голодної смерті на зруйнованому хуторі, куди він повернувся й жив у викопаній землянці під Гурівським лісом. Бутиль потайки надоєного молока, шматочки зекономленого глевкого хлібця, інколи жменя пшона та дрібок соли - єдина пожива, яку міг уночі приносити онук дідові.

1933, травень. - На руках Григорія помирає улюблений дід, отримавши від онука присягу вижити й розказати всьому світові, як Москва нищить Україну. Юнак викопує яму на Гурівському узліссі та влаштовує скромний похорон при сьйві місяця, якого називали в родині козацьким сонцем.

1935. - Повертається батько із заслання у Вологодській області. Улаштовується на працю конюхом (замолоду мріяв стати дослідником-конярем), у радгоспі “Червоний шахтар”, куди переходить і вся родина. Григорій же опиняється в м. Запоріжжі, де на комбінаті “Запоріжсталь” навчає елементарної грамоти неписьменних робітників, а сам поповнює свою освіту на різних вечірніх курсах і самотужки.

1936. - Склавши вступні іспити, Григорій стає студентом Запорізького педагогічного інституту. Уперше в житті на літературному вечорі читає свої зелені вірші, восени того року.

1937. - Підчас літніх канікул Григорій записує народні пісні, приказки й перекази на запорізьких землях, разом з іншими студентами. Це робили з доручення декана педінституту, отримавши навіть кошти на подорож.

1938. - Дебют у *Літературному журналі* (Харків), де надруковано вірш “Коню мій буланій”; наступного року - “Жар-птицю” тощо. Сприяли Т.Масенко й В. Свідзинський. Опісля київська Радянська література, де редактором поезії був Максим Рильський, умістила два вірші також.

1938. - Арешт і тритижневе ув’язнення за схов і читання заборонених книжок, зокрема віршів Олександра Олеся та повістей Володимира Винниченка.

1939. - У збірнику “Пам’яті Шевченка”, що з’явився в Січеславі (Дніпропетровському), вміщено вірш “Дитинство поета”, який був прочитаний для радіо, на о. Хортиці під час ювілейних святкувань. Знайшов його М. Чабан.

1939, наприкінці грудня. - Участь у з’їзді молодих письменників при СПУ, в Києві, напередодні нового року. На літературному вечорі прочитав вірш “Жар-птиця” й “Дощ”. Головував Павло Тичина, що усунув російськомовну поетку, яку поставив у список виступати першою, а покликав до виступу Григорія - першого з-поміж учасників з’їзду.

1940, січень - червень. - Коротке вчителювання в десятирічці села Ботева на Приозівщині. Улітку Григорій складає іспити в Запорізькому педінституті та отримує диплом викладача української мови й літератури.

1940, осінь. - Покликаний до Червоної армії, Григорій опиняється в Білорусі. Мимоволі стає курсантом інженерно-саперної школи в 375-ій дивізії.

1941, червень. - Напередодні війни Григорій отримує звання молодшого лейтенанта саперних військ. Дезорганізована й розпорошена 375-а дивізія, обійдена й залишена німцями в білоруських лісах, хаотично припиняє своє існування. Колишні червоноармійці, в т. ч. Григорій Жученко. Який змінює своє ім’я на Яра Славутича, організують Чернігівську Січ - підпільну військову організацію, що прагне стати зав’яззю української армії для сподіваної Української Держави. Яр Славутич виконує переважно роль зв’язкового з Києвом та столичним українським підпіллям.

1941, пізня осінь - січень 1942 р. - Київські зустрічі з Оленою Телігою та підпільниками з ОУН, що ставили за мету створити самостійну Українську Державу. Яр Славутич періодично приносить на Чернігівщину націоналістичну літературу, отриману з рук Івана Ірлявського, довіреного Олени Теліги. Підпільна зустріч із обохнюваним О.Ольжичем, який назвав себе якимось

чужим прізвисьом і багато розпитував про Чернігівську Січ. Його побажання: “Ви повинні вижити; якщо не створимо Держави, емігрувати перед поверненням... Червоної армії”.

1942, 12 червня. - Чота ім. Гетьмана Мазепи, з Чернігівської Січі, звела нерівний бій із німецькою колоною й полягла на полі бою. Яр Славутич пише тоді вірш “Чернігівські січовики”, що був утрачений і віднайдений в одному з альбомів аж у сімдесятих роках.

1943. - Німці спалюють багато сіл і “в'юсок” на українських і білоруських землях, намагаючись винищити партизанський рух. Тоді Яр Славутич утрачає дружину Уляну з одноденною донькою, яких спалили разом з іншими людьми німецькі завойовники... З наближенням фронту звільняється з Чернігівської Січі, яка восени того року припиняє своє існування... Оглядини розкопаних масових могил у Вінниці... Відвідини південної України перед рішенням емігрувати за кордон, щоб виконати присягу, дану дідові... У газеті *Нова Україна* (Харків-Полтава) уміщено кілька віршів із підписом Яр Славутич... приїзд до Львова у жовтні того року. Тут надруковано кілька поезій, що були підписані Яр-Славутич.

1944. - Після дев'ятимісячного перебування у Львові - виїзд на Захід. У Катовицях гестапівці заарештовують Яра Славутича, виявляючи підроблені підпільниками документи (маршбефель). Нічна втеча з табору інтернованих. Після короткого переховування, нічний перехід польсько-чеського кордону. Кілька місяців у Брні, за допомогою інж. Ю.Коларда, колишнього міністра Української Держави. Раптова втеча від гестапівців, що виловлювали “підозрілих осіб”. Відвідини свіжої могили О.Олеся в Празі, родини Юрія Клена, Дмитра Дорошенка... Нова втеча з Праги до... Берліну, в надії емігрувати до Англії. Тимчасове перебування по різних таборах для втікачів поблизу Берліну, наприкінці того року.

1945, січень (початок лютого?) - Ще одна втеча, уже з палаючого (від американських та англійських бомб) Берліну до Веймару, а потім до Баварії, куди приходять американські вояки, навесні того року... Коротке перебування в Цусмарсгазгені поблизу Авгсбургу, разом із В.Чапленком, О.Воропаєм та іншими українцями.

1945-1948. - Перебування в Авгсбурзі, частково в таборі “ЗоммеКазерне” для “переміщених осіб”. Вільний слухач відновленого в Авгсбурзі Українського вільного університету. Участь у заснуванні МУР-у (Мистецького Українського Руху) в Ашафенбурзі (грудень 1945 р.). вихід у світ збірок поезій: *Співає колос* (Авгсбург, 1945), *Гомін віків* (Авгсбург, 1946), *Правдоносці* (Мюнхен, 1948).

1946. - Співредактор журналу *Заграва* в Авгсбурзі (фактично видавець із доручення новозаснованої таборової Спілки українських письменників).

1947. - Обраний секретарем правління МУР-у. Головою був Улас Самчук. Заступником голови - Юрій Шерех.

1948. - Секретар редакції журналу *Арка* в Мюнхені. Головним редактором був Юрій Шерех (Шевельов).

1948. - Одруження з Вірою Цибар із Мелітопольщини, в Ашафенбурзі.

1949. - Еміграція до Америки. Пароплав "Блечфорд" прибув до Юостону 7 липня, випливши з Бремену наприкінці червня. Осіли у Філядельфії, де й народився син Богдан.

1950. - Вихід у світ збірки поезій *Спрага* (надрукована в Ашафенбурзі), з післямовою Володимира Державина. Учителювання в суботній та вечірній школі при клубі на вул. Френкліна у Філядельфії, а вдень - праця в палітурні "Блесс Байндері" до пізньої осені 1952 р.

1950. - Вихід у світ критичного огляду *Модерна українська поезія, 1900-1950* у Філядельфії, з англійським резюме.

1951. - На конкурсі часопису Америка у Філядельфії поемі Донька без імени присуджено грошову нагороду. Поема була незабаром надрукована в журналі *Пороги* (Буенос-Айрес). Наступного року - окремою книжечкою, там же.

1953, січень - 1955, червень. - Студент-аспірант Пенсильванського університету у Філядельфії. Отримав науковий ступінь магістра 1954 р., а Ph. D. або доктора філософії (зі славістики) в липні 1955 р. Тема докторської дисертації: *The Poetry of Mykhailo Orest and its Background*.

1955. - Вихід у світ книжки *Розстріляна муза* в Детройті, у видавництві "Прометей". До цього уривки друкувалися в часописах, з 1950 року.

1956. - Вихід у світ книжки *The Muse in Prison* у Джерсі Ситі. Англійськомовний різновид попередньої.

1955-1960. - Викладач української мови в Американській військовій школі мов у Монтереї (Каліфорнія).

1957. - У Монтереї в Каліфорнії народилась дочка Оксана.

1958. - Вихід у світ книжки *Вибрані поезії* Джона Кітса. Переклади і вступна стаття Яра Славутича. В "Українському видавництві" в Лондоні (Англія).

1959. - Вихід у світ збірки *Oasis*, вибраних поезій у перекладі англійською мовою Морса Менлі, з допомогою автора, в Нью-Йорку. Вихід у світ підручника *Conversational Ukainian*. Початок участі в наукових конференціях і конгресах.

1960. - Переїзд із каліфорнії до Канади на посаду професора Альбертського університету, де викладав українську мову й літературу і деякі курси до переходу на пенсію 1983 р.

(Канадський період висвітлено в книзі спогадів *У вирі багатокультурности*, Едмонтон, 1988 р.)

Цю хроніку склала Віра Славутич із допомогою Яра Славутича.

Творчість - найбільша радість (Перед`ювілейне інтерв`ю професора Яра Славутича)

Антоніна Корінь: Удев`яте за останні сім років Ви приїжджаєте з Канади в Україну. За період ближчого знайомства з Вами під час кількох Ваших візитів я мала нагоду переконатись в тому, яка Ви цілеспрямована, ділова, заклопотана своїми й чужими справами людина і багато ставите перед собою завдань. А як рано Ви поставили перед собою мету життя?

Яр Славутич: Мету мого життя поставив переді мною дід, коли мені було 15 років. Помираючи з голоду, з опухлими ногами я приніс дідові хліба й солі. Тоді дід попросив мене повторити за ним таку присягу: “Обіцяю вижити й розказати світу, як Москва нищить Україну”. Частково я виконав ту присягу. Зокрема, книгу “Розстріляна муза”, перший у світі мартиролог українських репресованих письменників видано в світі українською, англійською, частково польською, литовською, французькою мовами в США, Канаді, Європі.

А. К.: Я читала майже все, що Ви видали українською мовою: поезію, спогади, літературознавчі статті, дещо з двотомника про Вашу творчість, а також окремі книги про неї Костя Волинського, Тетяни Назаренко, Петра Сороки. Цікаво, а як Ви б самі розділили її на якісь періоди і охарактеризували?

Я. С.: Студентські спроби початківця “періодом” величати не варто. А от період із 1940р. - по закінченні вузу - і аж до 1949 р., можна б умовно назвати європейським періодом. За цей час я видав перші чотири збірки поезії. У наступному десятиріччі я жив і працював на американському континенті, тож умовно хай це й буде “американський період”. Це час закінчення ступеня, початок викладацької роботи. Тоді я заявив про себе як науковець. Інтенсивно виступав у періодиці з критичними й літературознавчими статтями англійською мовою. Але за цей час не вийшло жодної моєї поетичної книжки. Від 1960 року й до сьогодні - триває канадський період. В цей час я стабілізувався у своїх здобутках - у різних жанрах творчості. Він найдовший і найрезультатніший.

А. К.: А мені здається, що паралельно з канадським у Вас “вимальовується” “український період”...

Я. С.: Так, можна вважати. Що четвертий період - підсумковий - український. Тут вийшла моя десята збірка поезії “Шаблі тополь”, тут видано вперше двотомник моїх поезій, поем і перекладів, перевидано в різних містах України десяток моїх книжок. А ювілейного 1998 року в Києві у “Дніпрі” - вийде мій п`ятитомник.

А. К.: У нас, даруйте, майже типово, що книги про нині сущих літераторів, виходять у переважній більшості посмертно. А за Вас можна лише порадіти: Ви вже кілька книжок про себе прочитали... Чиєю оцінкою власної творчості Ви найбільш задоволені?

Я. С.: Перш за все, я вдячний всім, зокрема й Вам, за популяризаторство моєї творчості в пресі, навіть за епіграму. Вона ввійде в новий восьмий збірник статей про мою творчість теж у 1998 році в Січеславі (Дніпрпетровську - А.К.). Це, мабуть, буде найгрунтовніший том, автори його - досить відомі літературознавці, кандидати й доктори філології, але є й молодь - студенти. А з тих видань і перевидань, що існують, які впорядкував В.Жила та їх видано в Україні, найбільш мене задовольнила книга Тетяни Назаренко “Правди потужний спалах”.

А. К.: Дозвольте комплімент на Вашу адресу і запитання для відпочинку? Я та й ніхто з моїх колег і друзів не знає Вам “аналога”: щоб оце у віці від 70 до 80 років - такі мандрівки в тисячі кілометрів - по небу, по землі, по воді?! І то не просто - розвага, а теж — праця? Це габі (хобі), обов`язок, доля?

Я. С.: (лукаво сміється). Мабуть, останнє - доля. Я - скит. Скитання мене не обтяжує, а надихає. Сім подорожей по Європі і одна кругосвітня - такий результат цього "табі". Мій ідеал з юності в цьому плані - Марко Поло.

А. К.: Я читала Вашу поетичну книгу "Мудрощі мандрів", чула на Ваших зустрічах із читачами деякі прецікаві спогади про зарубіжні мандри, деякі згадки знаходила в опублікованих книгах. Але, гадаю, як літератор, Ви не могли не вести якихось подорожніх щоденників?

Я. С.: (зосереджено задумався). Так, є чимало розрізнених чорнових записів, до яких поки що руки не доходять. Але дякую за добрий натяк, можливо, це й буде шостим томом...

А. К.: А які туди можуть увійти найяскравіші спогади про сучасну Україну і Ваші зустрічі тут?

Я. С.: Найпам'ятніші перші приїзди ще в радянську Україну. Я тоді так гаряче кинувся у вир боротьби за її незалежність! Напередодні грудневого референдуму декілька разів виступав на мітингах, народному віче в Донецьку, Луганську, Києві. Залишаться в пам'яті й різні громадські акції, на які мене запросили вже в нову Україну - два з'їзди Міжнародної асоціації українців, три шевченківські свята поезії, 100-річчя Є. Маланюка у Вашому місті, Всесвітній форум українців.

І зараз гріє душу згадка про те, як Дмитро Павличко попросив мене розпочати своїм віршем із книжки "Живі смолоскипи" І Всеукраїнський фестиваль "Золотий гомін"... Присягу дідові продовжував я виконувати тут на Міжнародному симпозіумі "Голодомор - 33". В багатьох вузах України захоплено зустрічали мою лекцію "Іван Мазепа як поет" та інші. Найприємнішою була зустріч з Олесем Гончарем у нього вдома. Він зі своїми "Прапороносцями" і я з віршем "Правдоносці" стояли колись на різних ідейних позиціях, але тепер - порозумілися...

А. К.: Хто найдорожчий Вам із поетичних учителів?

Я. С.: Максим Рильський, Володимир Свідзінський, Михайло Орест, неокласики.

А. К.: А своїх учнів, якими пишаєтесь, маєте?

Я. С.: Один з таких - Данило Струк, професор Торонтського університету, головний редактор п'ятитомної англомовної енциклопедії українознавства, писав у мене кандидатську.

А. К.: Ваше творче життя - стихійне чи Ви ним керуєте якимось чином, що думаєте взагалі про себе як літератора?

Я. С.: Швидше кероване. Я працюю все життя над собою і над літературою. В останні роки всі зусилля зосередив на підготовці власного п'ятитомника, бо ніхто, крім тебе самого, це краще не зробить. Я не вважаю себе за великого поета, але гадаю, що я - грамотний літератор, який творить літературний процес. Побіжно зауважу: зо два десятки сучасних поетів, яких називають великими чи визначними, я вважаю пересічними.

А. К.: Наскільки Ви живете "в ногу" з народною філософією? Щодо того, що кожен має посадити дерево, збудувати дім, народити сина...

Я. С.: Зробити все це мені допомагає дружина Віра, українка, з якою зустрівся в Німеччині в таборі для втікачів. Вона народила мені сина Богдана й доньку Оксану, створила добру українську родину, де рідна мова, традиції та звичаї - закон. Зараз виховує двох онуків, Богдана й Левка, у яких мама - англійка, але хлопці - козаки, говорять українською мовою.

А. К.: Отже, Ви реалізували себе не тільки як вчений, поет, а і як сім'янин, батько, дідусь?

Я. С.: Я задоволений своїми дітьми, Богдан - музикант, має свій ресторан, де він і директор, і співак. А донька - мисткиня, співредактор одного з мистецьких журналів у Торонто, на жаль, сім'ї ще не має. А моя дружина - справжня берегиня родоводу.

А. К.: Виходить, у Вашому житті - ніяких проблем, Вас не "гризуть", як нас, якісь печалі?

Я. С.: Найбільша моя печаль, що я не живу в Україні, а тільки гостюю та працюю тут місяць-два в рік. Тут би я міг зробити набагато більше. Але хвороба дружини затримує мій переїзд сюди.

А. К.: Філософи кажуть, що найкращий день - завтрашній. Чого Ви ждете від завтра - в житті України і в своєму?

Я. С.: Для України - щоб її влада стала владою українських патріотів. Тоді життя таки зміниться на краще. Для себе? Повернення в Україну.

А. К.: Я читала і чула про Вашу велику благодійність, меценатство там, у Канаді і тут, в Україні. Якщо це не комерційна таємниця, то розкажіть про це.

Я. С.: Я заснував у Канаді благодійний фонд Яра Славутича, разом зі своїми колегами, друзями, студентами. Туди йдуть переважно мої гонорари за написані і видані у моєму видавництві "Славута" підручники з української мови, внески моїх друзів, відданих ідеї відродження вільної України. Фонд допомагає стипендіями здібним студентам, авторам, талановитим людям і просто людям, які зовсім нужденні. До 1 січня 1997 року в незалежній Україні я пожертвував на відродження мови, культури й літератури загалом 60 тисяч доларів. Це - Києво-Могилянській Академії, для НТШ, багатьом журналам і газетам, окремим видавцям і авторам. Треба більше б, але багато витратився на власну видавничу діяльність.

А. К.: Що є для Вас смислом життя і його найбільшою радістю?

Я. С.: Творчість і потреба душі допомагати творити іншим.

А. К.: Дякую за розмову і нехай ці дві радісні потреби не полишають Вас і після восьмидесяти. Живіть довго і щедро, як і Ваші батьки й діди.

Розмова відбулася 4 вересня 1997 року в м. Тобілевичі

**Лопушинський І. Талановитий педагог.
До 90-річчя від дня народження Яра Славутича**

11 січня 2008 року вся прогресивна громадськість не лише України, а й Канади, США та інших держав відзначала 90-і роковини від дня народження

Яра Славутича (Григорія Михайловича Жученка) - видатного педагога, українського мовознавця і літературознавця, письменника і перекладача, автора багатьох підручників з української мови, доктора філософії зі славістики, професора-емерита Альбертського університету (Едмонтон, Канада).

Яр Славутич справді народний педагог, він глибоко національний за всією розмаїтістю інтересів й енциклопедичністю знань. Уся педагогічна діяльність нашого славетного земляка спрямована на пошук відповіді на головне питання: як навчити дитину відчувати серцем, сприймати й розуміти рідне слово і вдало послуговатися ним у писемному й особливо усному мовленні.

Становлення Яра Славутича як науковця, педагога і методиста відбувалося впродовж усього його життя, у складних умовах як тоталітарної системи (за часів проживання в Радянській Україні), так і, насамперед, в умовах багатокультурності Канади другої половини ХХ століття. Він пройшов шлях від учителя української мови і літератури до видатного вченого, який уперше застосував зорово-слухову методику до вивчення української мови в умовах двомовності, показав, як треба навчати і виховувати, збагачувати знанням, набувати досвіду.

Його творчий доробок воістину величезний. Він є автором монографій, підручників, методичних посібників і статей, у яких викладено принципово нові погляди на зміст, форми й методику навчання рідної мови в загальноосвітній і вищій школі.

Нині педагогічні колективи, окремі вчителі не тільки діаспори, а й в Україні творчо поєднують власний досвід з досвідом Яра Славутича в навчанні рідної мови, особливо в умовах білінгвізму. Цьому значною мірою сприяє вагома спадщина видатного науковця, нашого славетного земляка Яра Славутича.

Славутич Яр, виховник і поет,
Лежить отут, похований в Канаді,
А рвійний дух, не знаючи тенет,
Воює далі. Не кінець браваді.
(«Моя доба, 1993»)

Так сам про себе майже 15 років тому сказав наш славнозвісний земляк Яр Славутич. Так, насамперед, він виховник, талановитий педагог. Учений надзвичайно пишається тим, що «має на своїй совісті» понад півстоліття викладацької праці. А тому, розповідаючи про Яра Славутича, не можна не згадати його значну педагогічну діяльність (учительську в Україні та професорську на Заході), яку і далі веде цей україніст, професор мови й літератури, доктор філософії. Разом узявши більш як 55 років він викладав українську мову, навіть під час Другої світової війни, у Чернігівській Січі. З приводу цього видатний педагог не раз зізнавався: «Мене годувала українська мова та українська література».

Яр Славутич почав «учителювати», коли йому виповнилося 16 років. Після тимчасового чередникування він переїхав до Запоріжжя, де на комбінаті «Запоріжсталь» удень навчав у лікнепі (ліквідація неписемності) зовсім

безграмотних робітників, у тому числі й прибулих туди росіян, елементарної грамоти. І ніхто не ремствував, усі старанно опановували українську мову - не те, що нинішні «русскоязычные».

Це було вдень, а ввечері, до пізньої ночі, майбутній педагог завершував свою перервану «розкуркуленням» і голодомором середню освіту - на різних курсах та в спеціальній школі для працюючих удень. Так, переважно самотужки, Яр Славутич здобув середню освіту: за два роки закінчив три класи вечірньої школи. А тому й з успіхом 1936 року склав необхідні вступні іспити на мовно-літературний факультет Запорізького педагогічного інституту. Тут удень Яр перебував на лекціях, а після занять, у другу зміну, викладав мову й літературу в п'ятому і шостому класах середньої школи.

Після початку радянсько-фінської війни навчання в інституті припинилося. Колишніх студентів послали вчителювати, але з умовою, що за півроку, у червні 1940 року, вони прибудуть для складання державних іспитів. Упродовж цього короткого часу Яр Славутич учителював у Ботевській десятирічці Приозівського району.

Після одержання диплома Яр Славутич був покликаний до Радянської Армії. Під час війни, після оточення, перебуваючи в Чернигівській Січі, йому вдалося на додаток до мови й літератури викладати ще й історію України для зросійщених українців, нових січовиків, що хотіли прислужитися самостійній Українській державі, у яку не втрачали віри.

У повоєнні роки, у таборах для переміщених осіб, серед утікачів від сталінського народовбивства, ставши «вільним слухачем» тоді відновленого в Авгсбурзі та Ашафенбурзі Українського вільного університету, Славутич викладав українську мову ще й для дітей у таборових школах.

Опинившись 1949 року в Америці, у місті Філадельфії, педагог займався тим же: удень працював у палітурні, а ввечері та в суботу - учителював в українській школі при клубі на вул. Френкліна.

Перша половина п'ятдесятих років для Яра Славутича минає в посиленому навчанні. Самостійно підготувавшись, він стає студентом-аспірантом Пенсільванського університету у Філадельфії, де 1954 року отримав науковий ступінь магістра.

Зібравши певну суму грошей, достатню для оплати одного семестру, він відновив навчання в Пенсільванському університеті. Удень ходив на лекції, а ввечері працював у школі. Тут, у Пенсільванському університеті, його на вісім місяців нагороджують університетською стипендією ім. Гаррісона (1000 ам. дол.) і надають безоплатне навчання. Таку нагороду Яр Славутич отримувал двічі. Принагідно зазначимо, що, отримавши університетську стипендію ім. Гаррісона, Яр Славутич перед цим відмовився від більшої, Толстовської, яку запобігливо запропонували йому московські фашисти з Посева, щоб опісля тримати стипендіата в своїх руках.

1955 року, після отримання диплома доктора філософії зі славістики, Яр Славутич переїхав на запрошення Американської військової школи (де вивчалися 32 європейські й азійські мови) у Монтерей, в Каліфорнію (Presidio

of Monterey, California), де за новою зорово-слуховою методикою впродовж п'яти років навчав американських вояків говорити українською мовою. У ці роки енергійний український педагог не тільки плідно працював у військовій школі, але й захопився поширенням української мови на Заході. Тут він мав прекрасну нагоду передавати іноземцям знання про Україну та її народ, про боротьбу українців за свою незалежність, за створення самостійної держави, замість фіктивної формації - УРСР. Разом з Яром Славутичем українські ідеї проповідували ще три викладачі українського відділу військової школи, незважаючи на білогвардійське засилля російських емігрантів, з якими доводилося потайки воювати не лише українським викладачам, а й польським, чеським, турецьким та іншим. Американська військова адміністрація дивилася на «націоналістичну» діяльність Славутича крізь пальці, оскільки українські визвольні ідеї не загрожували американським ідеям демократії та свободи.

Проте тут, у Монтереї, поле діяльності для педагога було надзвичайно вузьким. У своїх спогадах він пише: «Та школа мене не задовольняла - і тому я почав шукати ширших обріїв, академічної царини. Тогочасний американський «перетоплюючий казан» майже нічого не обіцяв для україністики. Мимоволі я звернув свої очі на Канаду. І от я вже їду аметистовим понтіяком, «Каталіною», на далеку північ» [1, 31].

Отже, 1960 року Яр Славутич переїжджає до Канади. Тут, в Альберті, у провінційних школах на вимогу українських поселенців запровадили викладання української мови. «В американських школах, - пише він, - пропонували мені викладати лише російську мову та й то в оточенні, де я просто не мав би змоги навіть проронити українське слівце. Добрий дядько Сем - наче той вітровказ на даху - повертається туди, звідки політичний вітер повіє» [1, 32].

Приймальна комісія Альбертського університету дуже прихильно поставилася до Яра Славутича. Тут він розбудовує курси української мови й літератури. За 23 роки своєї роботи аж до виходу на пенсію відомий педагог випустив багато бакалаврів і близько десяти магістрів, які отримали докторанти в інших університетах і тепер викладають славістичні предмети або працюють учителями.

Саме в світлу добу багатокультурності Канади, використовуючи нагоду, Яр Славутич найповніше розгорнув свою діяльність. А вона була надзвичайно широкою й великою: творча, наукова, педагогічна, громадська, організаційна. В Едмонтоні педагог розбудовує українські навчальні програми для провінційного міністерства освіти, активно включається у викладацьку працю, запроваджуючи різні кредитовані курси з української мови і літератури. До його заслуг як педагога треба віднести той факт, що він в Альбертському університеті запровадив майже всі курси з української мови й літератури, своїми рекомендаціями сприяв культивуванню українських курсів в інших (канадських та американських) університетах.

Закономірним є те, що лекції Яра Славутича в Альбертському університеті приваблювали студентів, представників молодшого покоління, і не

лише українців. Незмінним успіхом у них користувалися два Славутичеві курси «Українська література 20-х років ХХ століття» і «Українська література 60-х років ХХ століття». Нам добре відомо, з яких саме причин полюбили студенти українську літературу саме цих періодів.

Праця в університеті принесла Ярові Славутичу багато морального задоволення, проте не весь творчий шлях Яра Славутича був «вистелений трояндами». Як пізніше він напише, «по канцеляріях гуманітарного факультету сиділи тоді особи, що приховано саботували запровадження української мови в університеті. А на мою агітацію, проведену влітку (1960 року - /. Л.) по Альберті..., деякі адміністратори дивилися косим оком. Зголошувалось до декана чи його заступників багато студентів, але проходили реєстраційну процедуру лише одиниці, найбільш уперті й відважні. Одним казали, що вони для своїх програм не потребують української мови; тому треба, мовляв, брати інші курси. Іншим відверто не обіцяли кредитів. Студенти приходили до мене й часто нарікали на лукаву дволичність - з одного боку нібито можна, а з другого - відохочують. Почалася тиха боротьба, в яку включились деякі французькі та німецькі викладачі, що боялися втратити студентів у своїх класах...» [1, 52-53].

Незважаючи на всю обструкцію, явну й приховану, кількість студентів, що брали українознавчі курси, з року в рік збільшувалася. Тут на допомогу приходили українські організації, які виділяли стипендії для відмінників навчання. Якщо 1960 року на двох українських курсах було тільки шість студентів (що Яр Славутич називає своєю ганьбою), то, наприклад, 1964 року їх було вже 76 осіб на трьох українських курсах, де вже викладав її Данило Струк, який захистив магістерську дисертацію під керівництвом професора Яра Славутича. Викладання українознавства стало на новий, висхідний шлях. Насамперед було запроваджено оглядовий курс української літератури, а на 1965/66 навчальний рік Яр Славутич уже планував 11 різних курсів української мови та літератури.

З першого року своєї праці в університеті визначний педагог викладав, на додаток, українську літературу на вечірніх курсах. Тут звернемо увагу читача лише на деякі цифри на позначення проведених Славутичем літературних вечорів, присвячених українським письменникам: Т. Шевченку - 24, І. Франкові - 12, Лесі Українці - 12, М. Коцюбинському - 12, Ользі Кобилянській - 12. Оглядові української літератури ХХ століття до 1941 року було присвячено 24 вечори. Лише ця кількість проведених Яром Славутичем літературних вечорів свідчить про широкий світогляд педагога й літератора, глибину його наукових знань.

«Моя діяльна участь у розвитку навчання української мови, можна думати, не подобалась деяким запеклим британським шовіністам у Канаді. Ще більше вона не подобалась радянським чиновникам, пише Славутич. - Спершу сипались різні доноси до університетської адміністрації. До мене доходили тільки натяки, про зміст доносів ніхто ніколи мене не повідомляв...» [1, 171]. Згодом почали систематично підслуховувати його телефонні розмови. Усе це тривало кілька років. Намагання усунути Яра Славутича з посади набирало

нових обертів. Президент університету навіть призупинив платню професорові, хоча він офіційно не був звільнений. Яра Славутича хотіли вбити не лише морально, а й фізично. Коли він подавався до якогось іншого університету, негайно надходила туди інформація з перебільшеними, перекрученими відомостями про нього. Справа дійшла до суду, який тривав близько 3-х років. Проте в Альберті справедливість не виявила себе. Поновив на посаді Яра Славутича лише Верховний Суд Канади в Оттаві. Йому було повернуто платню за попередні роки та відшкодовано моральні збитки. Таким чином, життя знову налагодилося.

Про все це Славутич розповідає в окремому розділі книжки «У вирі багатокультурності» (1988) під заголовком «Заокеанські агенти, університетські недоумки та українські наклепники й пристосуванці». Тут педагог докладно, супроводжуючи великим ілюстративним матеріалом, розповідає про свою працю в різних наукових організаціях. Заняття професора Славутича привертали увагу студентів. Будучи вимогливим, він завжди був справедливо-об'єктивним. Найкраще характеризують педагога слухачі його ж курсів у щорічних оцінках праці професорів. Так, переважна більшість студентів давала йому оцінку «excellent» («відмінно») і «outstanding» («знаменито»).

Такі оцінки професор Яр Славутич отримувач щороку, відколи Альбертський університет запровадив систему студентських відгуків про викладачів.

Після двадцяти трьох років викладання різних українських курсів в Альбертському університеті доктор Яр Славутич, професор слов'янських мов та літератури, завершивши 65-й рік життя, у серпні 1983 року перейшов на пенсію. Адміністрація університету, визнаючи значний внесок свого професора, нагородила доктора Славутича званням «заслуженого професора» (емеритус). Під час урочистого обіду для емеритів представник університету підніс Ярові Славутичеві срібну тацю з таким написом «Presented by the Board of Yar Slavutych in Recognition of His many valuable contributions to University of Alberta» (Подарунок Яру Славутичу від правління губернаторів як визнання його визначних заслуг перед Альбертським університетом).

Але робота в університеті на цьому не закінчувалася. Яр Славутич ще протягом шести років учив дорослих на вечірніх курсах при школі Св. Мартина, у «сепаратній системі». Про це подбала Ліга українських канадських жінок, отримуючи відповідні фонди від провінційного уряду та міністра багатокультурності Канади. Керувала цими курсами спочатку Ксеня Турко, а потім Марія Нецик.

Таким чином, понад 50 років, не враховуючи коротких перерв під час війни, Яр Славутич навчав української мови всіх - від «абеткарів до докторантів» включно. Це була для нього справді улюблена професія. «Вона зродила в мене, - пише Яр Славутич, - велику любов до слова, до словників, які я часто читав - як повісті, як поезії» [1, 169].

Свою ж наукову і громадську діяльність Яр Славутич активно продовжує і в наші дні, відзначаючи свій 90-літній ювілей. Він видає книжки, пише рецензії, листується із земляками з Великої України. Письменник - увесь у вирі життя.

Література:

Лопушинський І. Талановитий педагог: до 90-річчя від дня народження Яра Славутича / І.Лопушинський // Славутич Я. Твори У 5- ти т. - Т.5. - К. Дніпро, 1998.

Володимир Біляїв. Яр Славутич. На неокраїнім крилі

Родовід Яра Славутича (до 1941 р. Григорія Михайловича Жученка) - дуже цікава тема. Йй він присвятив багато часу та енергії, реставруючи на підставі різних достовірно удокументованих джерел генетичне дерево старого українського старшинського роду Жученків. Предки Славутича у XVII ст. перемандрували з Покуття на Поділля, а звідти на Полтавщину, на землі Запорізького козацького війська і на Слобожанщину.

Нащадок роду Жученків, Яр Славутич народився 11 січня 1918 р. на хуторі Жученки в межах села Благодатне Олександрійського повіту тодішньої Херсонської губернії. У 1936 році, після закінчення середньої школи, він почав студіювати на мовно-літературному факультеті Запорозького педагогічного інституту. 1940 р. успішно закінчив інститут із дипломом викладача української мови й літератури. Як поет Яр Славутич дебютував 1938 р. в харківському "Літературному журналі".

1940 р. його призвали на військову службу. У перших місяцях німецько-радянської війни частина Червоної армії, в якій він служив, приєднується до антинацистського та антирадянського загону Чернігівської Січі. Після закінчення війни Яр Славутич, як і більшість українських утікачів-емігрантів, опинився "на планеті Ді-Пі", себто в таборах переміщених осіб.

1949 року він разом із дружиною й тещою осів у США – спочатку у Філадельфії, згодом у Монтереї, штат Каліфорнія, а від 1960 р в Едмонтоні (Канада). 1954 р. у Пенсильванському університеті він здобув ступінь магістра, а 1955 р. успішно захистив дисертацію та отримав ступінь доктора філософії. Темою його дисертації була творчість українського поета неосимволіста Михайла Ореста (рідного брата Миколи Зерова).

Отоді я й познайомився з Яром Славутичем. Правда, не в університеті, а в залі Української православної церкви св. Покрови, де він був учителем українознавства в суботній парафіяльній школі. Тут варто зазначити, що "учительська жилка" Славутича така ж б'ючка, як і поетична – ще в 1949 року в м.Аугсбурзі (Німеччина) він написав текст маршу Одумівського юнацтва "Наші будні – розгорнена книга", музику якого уклав композитор Григорій Китастиий. Приспів маршу повторює заклик:

Вчись, юначе! В заграву боїв
Нас покличе велика мета.

Батьків визволяти з неволі –
Одумівська присяга свята.

І цьому учительському покликанню він залишився вірним донині.

У св. Покрові тієї неділі відзначався якийсь ювілей. Рік перед тим я емігрував з Австралії до США та оселився у Філадельфії. Архиерейську службу Божу відправляв митрополит Іоанн (Теодорович) – перший єпископ, якого 1921 р. в київській св.Софії рукоположили в цей сан митрополити відродженої УАПЦ Василь (Липківський), Микола (Борецький) та архієпископ Нестор (Шараєвський). Тоді владика Іоанн був першоєрархом УПЦ в США. Після Літургії в церковній залі відбувався урочистий обід, на якому тамадою був Яр Славутич.

Ставний, чорнявий, дотепний, він справив на мене враження людини, свідомої своєї популярності як поет, але зовсім не граючої ролі знаменитости.

Багато віршів Яра Славутича я читав ще в Німеччині та Австралії, а його "Розстріляна муза" вперше впровадила мене у заказаний у шкільні роки світ знищених сталінським терором українських поетів. Пригадалося, як у таборах до сліз зворушували тисячі людей, і мене в тому числі, та скріплювали віру в майбутню вільну Україну його "Карпатські січовики" у виконанні нашої славної капели бандуристів:

Бились хлопці Хустові на славу,
Полягли в нерівному бою
За свою омріяну державу,
Січовую воленьку свою...
Буде сліз, та не здолає горе
Ні батьків, ні в тузі матерів.
Чорне море, українське море,
Зустрічай своїх богатирів!

Після обіду ми познайомилися. Тоді я довідався, що Славутич готується вибиратися в далеку дорогу до Монтерея. Він цікавився літературним життям в Австралії, згадував, зокрема, свого колегу-поета Василя Онуфрієнка, розповідав, що в Пенсильванському університеті, крім нього, захищають докторські дисертації поет Олег Зуєвський і Наталія Іщук-Пазуняк. Розпитував мене про мою освіту та чи не збираюсь я продовжувати її в тутешньому університеті. Я оповідав йому про невлаштованість і важку фізичну працю на будівництві в новій країні мого вибору. "Я розумію вас, колего, але раджу не піддаватися обставинам, а таки здобути тут вищу освіту", – напучував мене Славутич. Згодом я таки став студентом Пенсильванського університету, але вибрав не слов'янознавство чи філологію, а політичні науки і міжнародні відносини.

Пригадую, що на прощання я запитав Славутича, як би він переклав з російської мови на нашу слово "черкай"? "А в якому контексті це слово вжито?" – запитав він мене. Я відповів, що натрапив на нього в трагедії російського радянського поета-конструктивіста Іллі Сельвінського "Рыцарь Иоанн" в рядках:

Сокол, сокол, не веди разбою,
Не черкай на белых лебедей...

та що я хочу перекласти цю коротеньку пісню героя трагедії Івана Болотникова для моєї статті про поетичну творчість, статті, в якій я намагаюся протиставити сумбурне експериментування традиційно-зрозумілому в поезії. Славутич подумав хвилику і відповів: "Найкращим варіантом було б "не пантруй". Так скінчилася наша перша зустріч.

Людина колосальної пам'яті, Славутич, як виявилось згодом, не забув про моє зацікавлення перекладами. В одному з листів до мене він писав: "Зацікавила мене також вістка, що Ви перекладаєте... Робіть якнайбільше! Адже перекладання виробляє мускулатуру вірша. Заохочую Вас також до Шекспірових оригіналів. Попробуйте щось перекласти з його сонетів чи уривок із якоїсь поеми або віршованої п'єси".

Після від'їзду до Монтерея, він викладав там у американській військовій школі українську мову. А 1960 р., переїхавши на постійний побут до Едмонтона, став у тому місті аж до відходу на пенсію професором Альбертського університету.

Незважаючи на перевантаженість працею, ми, хоч і не дуже часто, продовжували листуватися. 15 лютого 1980 р. він писав мені:

"Дорогий пане Колего!

Щойно включив Вашу цінну передовицю з "Америки" до Міжнародної бібліографії МЛА – "Український цвіт". При цьому я прочитав її уважно. Якнайщиріше поздоровляю! Це справді перлина літературного журналізму. Під гаслом П.Тичина в бібліографії вона буде домінувати. Здається, що я писав уже Вам, що й раніше повключав у бібліографію Ваші спомини про письменників. У Вас, без перебільшення, добре критичне перо!

В цьому ж листі до мене Яра Славутич писав, що вибирається до Нью-Йорка і міг би заскочити до Філадельфії - "свого першого дому на цьому континенті", якби знайшлися охочі влаштувати його авторський вечір. Також запитував мене, чи зміг би я виступити на тому вечорі з коротким вступним словом. У відповіді йому я дав на це згоду. 24 травня 1980 року такий вечір у Філадельфії влаштував гурток книголюбів. Наступні висловлені мною думки про Яра Славутича є суттєво тим вступним словом (з додатками про нові видання його творів), яке я тоді виголосив. 1988 р., вшановуючи 70-річчя Яра Славутича, чикагський журнал "Самостійна Україна" надрукував це моє слово.

П'ятдесят років свого життя Славутич присвятив безперервній творчості. За цей час на Заході побачили світ десять збірок його оригінальних поезій та книжка перекладів вибраних поезій англійського романтика Джона Кітса. Твори Славутича також вийшли окремими збірками в перекладах на німецьку, англійську, російську, польську, білоруську й мадьярську мови.

При цій нагоді слід згадати, що Славутич також автор трьох книжок прози: "Місцями запорозькими", "Козак та Амазонка", "У вирі багатокультурности".

Але Славутич не лише поет – він відомий вчений у галузі літературознавства, автор багатьох ґрунтовних праць, кілька з яких, а саме "Розстріляна муза" та "Велич Шевченка", були опубліковані окремими виданнями в перекладі на англійську мову. Цією ж мовою Славутич також надрукував близько п'ятдесяти статей і рецензій.

Здавалося б, що одній людині було б не під силу трудитися в інших галузях нехай і спорідненої діяльності. Але не для Славутича! Він-бо ще й відомий мовознавець, автор шістьох підручників із української мови, призначених для англословних студентів. Але й це ще не все. Славутич також активний видавець, редактор, упорядник антологій, бібліограф, літературний критик, рецензент, активний представник і речник вільної української науки на багатьох престижних міжнародних наукових форумах та в багатьох іншомовних публікаціях (його статті надруковано німецькою, французькою і польською мовами).

Слід підкреслити, що все це почалося не від часу більш-менш улаштованого нормального життя в Новому Світі. Відразу ж після закінчення війни Славутич разом з іншими діячами нашої літератури інтенсивно включився в ту ділянку літературної діяльності, яка є поза сферою індивідуальної творчості. Багато з нас пам'ятають його як секретаря Українського Мистецького Руху, секретаря редакції журналу "Арка", співредактора журналу "Заграда", знають його нині як редактора і видавця альманаху "Північне сяйво", "Канадської України", "Західно-канадських збірників", "Української Шекспіріяни". Як бачимо, ця його кипуча діяльність не припиняється по цей день.

Славутич – невтомний мандрівник – постійно шукає "нових земель", нових вражень і тем для збагачення і так уже багатющої творчості, він постійно зайнятий новими творчими планами. У 1968-69 рр. він завершив навколосвітню подорож.

Чим пояснити таку багатогранну, ренесансівську на наші відносини і в порівнянні до інших українських поетів, невтомну працю Славутича? Не думаю, що тільки хистом. Талант - талантом, бо це індивідуальний дар Божої благодаті, але у випадку Славутича, принаймні так мені здається, грає роль і родова спадковість, вищий ступінь національно-державницької свідомості і амбіція. Амбіція не в негативному сенсі, а в сенсі особистого розуміння відповідальності, як служіння духовним інтересам рідного народу – риса, що нею в нашій історії ціновано найвидатніших людей. Про це найкраще сказав сам поет у сонеті "Трофеї":

Мій кожен день довершує звитягу!
І кожне слово зроджує трофей!
Для серця й мозку вибраних людей
Підняв я стяг насаженого змагу.
Не з дальніх обр'їв архипелагу, -
Для спраглих тем, для значности ідей
Черпаю з тебе силу, як Антей,

О земле пращурів, що знали звагу!
Здобута в снах, омріяна мета
В державу слів на подвиг Прометеїв
Мене веде, як зірка золота.
І снаговиті вицвіти трофеїв
Карбами слави, що походу ждуть,
Мені в майбутнє позначають путь.

У 1978 році Володимир Жила зробив критичний підсумок усієї творчості Яра Славутича, впорядкувавши про неї різні статті й рецензії в солідному збірнику "Творчість Яра Славутича". Другий том цього видання вийшов у світ 1997 р. в Україні.

Читаючи вірші Славутича, я не надаю жодної ваги суперечкам наших критиків над тим, чи він неокласик, неоромантик чи неоекспресіоніст. Ці питання переважно цікавлять учених, а не читачів і любителів поезії. На читача зовсім не впливають усі ті окреслення, як бароко, вітаїзм, кларнетизм та інші зміни. Для нього все це звучить надто "вчено". Для читача поезія – це в першу чергу реальний світ, що існує поряд із його власним реальним світом. Цей останній світ поезія підносить на вищий щабель і уможлиблює людині бачити і відчувати його по-новому в ракурсі образів і поетичних засобів автора. Взаємне вміння поета й читача увійти у цей поетичний світ, в існуючу дійсність один одного і є, на мою думку, єдиним мірилом поетового таланту. Можливо я помиляюсь, але я таки схильний думати, що все інше в контакті читача з поетом "не від світу цього".

Спостерігаючи упродовж років багатогранну працю Славутича-поета, я часто ловлю себе на тому, що як його творчість, так і його особу найкраще можна окреслити словами сучасного американського літературного критика Кліфтона Фадімана, який колись писав:

"Поезія – не таємниче мистецтво, що його плекають замріяні бородаті молоді чоловіки із розстібнутими ковнірами. Її найкращі майстри завжди були людьми надзвичайної енергії та великого, якщо не завжди глузду, то розуму. Її, поезії, найбільшою якістю не є, як дехто помилково вважає, краса. Нею є сила. Бо поезія є найпотужнішою формою спілкування. На кожний склад слова вона осягає найбільших результатів, діючи на неосяжнім полі наших почувань".

Свого часу українська західна діаспора належно вшанувала творчість Славутича – 1978 р. за "Зібрані твори" він одержав першу премію від українського літературного фонду ім. Івана Франка в Чикаго. А року 1982 в Оттаві, в Національній бібліотеці Канади, Українська Могилянсько-Мазепинська Академія Наук присвоїла йому звання поета-лауреата.

Незалежна Україна також вшанувала його невтомну працю як поета, громадського діяча та вченого, нагородивши його орденом "За заслуги" III ступеня, 1998 р.

Непростимим було б закінчити цю статтю про Славутича без згадки про сучасну працю поета, який не покладає свого пера, незважаючи на похилий вік, дошкульний ревматизм і проблеми із зором. Славутич зустрів відновлення

незалежної України не так, як ті, що лише зітхали і мріяли, але як ті, що невтомно трудилися й боролися за її свободу. Від першого ж року проголошення Акта незалежності він по кілька разів щороку відвідує Україну, читає лекції у вузах, виступає на авторських вечорах і видає нові твори. Дотепер в Україні вийшли п'ятитомне зібрання його поезій, книжка його сонетів у перекладах Леоніда Вишеславського російською мовою, книжка "Українські розмови" та 15 книжок десятиох авторів про його творчість. А 80-річчя Славутича вшановано виданням трьох книжок: "Херсонський збірник", "Січеславський збірник", "Запорізький збірник". З цього приводу Славутич писав мені 16 травня 2001 р.:

"Після появи перших двох-трьох мені було приємно, після п'ятої - стривожено, після десятої - соромно, а от перед 16-ю, що в друку, - ганебно. Невже я заслужив такої славутичяни???"

Так – заслужив! Бо він, Яр Славутич, - поет і вчений – є людиною надзвичайної енергії та великих, у його випадку, і глузду й розуму.

Філадельфія, Пенсильванія, 1980 – Зінгер Айленд, Флорида, 2001

**“Як в нації вождя нема,
тоді вожді її - поети”**

Євген Маланюк

Десяток разів протягом 1991-1998 років приїздив з Канади в Україну й на Кіровоградщину та в рідну Долинщину тепер уже добре відомий тут (а не тільки в світі) наш славетний земляк Яр Славутич (Григорій Михайлович Жученко) (1918 - 2011). На порозі свого 80-річчя він був тут востаннє, втретє зупиняючись у нашій родині в селищі Гірничому, де за келихом шампанського дав останнє інтерв'ю. Потім, як і до того, ще було кілька років листування і в 2011 році Яра Славутича не стало.

Ми проводили зустрічі з ним в обласній науковій бібліотеці (імені Н.Крупської, а з 1993 року - імені Д.Чижевського, якого він знав і розказував про нього), де ми з дочкою Тетяною тоді працювали. Ми бували на зустрічах з ним в педінституті та в КІСМі. Захопившись сама його творами, я відкривала творчість і особистість Яра Славутича землякам у місцевих ЗМІ (окремі статті він передруковував у Канаді та США). Сімнадцять із них увійшли до літературознавчого збірника В.Жили. Останній лист я послала в Канаду в 2005 році.

Так ось, моє “ярозахоплення” розповсюдилось і на Тетяну Корінь. Будучи другокурсницею вузу, вона написала курсову роботу за книгою поезій Яра Славутича “Співає колос”. Книга на той час, в честь 50-річчя з часу першого видання (в Німеччині) перевидавалась в Кіровограді, у громадському видавництві “Степ”. Її видавець В.Погрібний взяв цю її курсову роботу “Національні мотиви у збірці “Співає колос” Яра Славутича” (1996). А Яр Славутич відтоді став меценатом “Степу”. Її дослідження, а також багато моїх

статей і заміток увійшли згодом до книжки “Долинська галактика” (Кіровоград, 2012), виданої у співавторстві з дочкою. Серед близько сорока її героїв - творчих особистостей - долинчан і Яр Славутич, та ті, кого він знав раніше - Петро Косенко і Андрій Німенко, а також сучасники, з ким Яр Славутич познайомився, відвідавши рідну Долинщину, - Тамара Журба, Віктор Сорбат, Віктор Маруценко. В цій же книзі - мої поетичні посвяти земляку: переклад російською його сонета, епіграма, пародія, дві колядки. Він дуже радів таким експромтним оцінкам його життя і творчості в моїх листах, бо, на жаль, не дожив до цієї книги.

Нас чимало що зближувало: любов до української історії та вітчизняної й світової поезії, любов мандрувати й описувати мандри. А ще те, що його дружина Віра була моєю колегою - бібліографом. Любив Яр Славутич обдаровувати нас (досі моя дочка має канадський шарф, а я блузку). Виділив він частину коштів і на перші дві мої книги. Український сувенір - вишивка чорно-червоним хрестиком за мотивами його творчості була моїм віддарунком. “Червона калина стала й мені снагою життя в чужій стороні”, - говорив Яр Славутич.

Він не був сентиментальним, що характерно для поетів у його віці, але тепло розповів, що повісив ту вишивку над своїм робочим столом і одержує додаткові порції “тобілевицького” натхнення (він не раз пропонував у листах перейменувати Кіровоград на “Тобілевичі”, так і писав: “На Україну, в м. Тобілевичі, до п. Корінь”). На тій вишивці ярів куц калини під місяцем-молодичком, що чіплявся за крила вітряка. Казав, що ця моя вишивка навіть мала успіх на якійсь виставці творчості українців у Канаді.

Дякуючи знайомству, а далі й творчій дружбі, Яр Славутич започаткував у нашій науковій бібліотеці фонд книг української діаспори, який згодом розрісся до “Канадського фонду” та інших подарунків - з української діаспори.

Я ж, як окремими сходинками піднімалась до вершин його поетичної, перекладацької і публіцистичної творчості, читаючи книги й друкуючи відгуки в обласній та всеукраїнській пресі про твори, які перевертали свідомість і душу (є про це і в моїй статті про Яра Славутича, яка у 2011 році увійшла до антології “Блакитні вежі”, т. 1). Це були його книги, видані в Канаді та Україні “Співає колос”, “Розстріляна муза”, “Соловецький в'язень”, “Слово про Запорізьку Січ”, “Шаблі тополь”, “Живі смолоскипи”, “Меч і перо”, “Місцями запорізькими”. А також захоплювали наукові дослідження про життя і творчість Яра Славутича літературознавців Костя Волинського, Тетяни Назаренко, Петра Сороки, Володимира Жили. Двотомник і п'ятитомник творів Яра Славутича, які при його житті вийшли в Україні, представили нову його грань - переклади, зокрема “шекспіріану”.

Знаю, що літературознавець Сергій Колісник теж разом з донькою Тетяною готує до друку книги-дайджесту про Яра Славутича. Там знайдуть місце його листи, подаровані мною до наукової бібліотеки на початку 2000-х

років, коли я закінчувала свій трудовий стаж на посаді вченого секретаря.
Радію, що моя літературна “канадська любов” надихає й інших.

Сонет

Коль верен ты, поэт, борьбе своей,
Создай зеркальных ликов отраженье,
Эпохи той, что вся бурлит в движенье,
Пытаясь вырваться из кованых сетей.
Отообрази освобожденья взлет
И то, в каких невероятных родах
Явилась дочь святой борьбы - свобода -
Из бочек дегтя выуженный мед.
Свечаду творчества мы не дадим упасть!
Какая бы не правила народом власть,
Таких не видела она боевиков,
К свободе рвущихся сторуко, стоголово.
Непокоренных испокон веков
Ведет на подвиг правдоносец - слово.

Перевод с укр. Антонины Коринь, 24.01.2002

На різдво

Матері

Мені приснилась біла паляниця,
Накритий стіл і соняшна кутя,
І понад хатою в лету жар-птиця,
Що ловить зорі й знає майбуття.

Я часто бачу: грає сніговія,
Міцні морози - дуб аж посизів,
А ти стоїш на покутті, як мрія,
Як Божа Мати серед образів.

Сім'я сідає до святного столу,
Де пахне сніп і де п'янить узвар;
З ясної стелі, мов з небес додолу
Лампадка ронить сяєво, як жар.

Дзвенить молитва над столом святково,
І на долівці сіно шелестить...

О не забути боговите слово,
Що всім ясило благодатну мить!

Мені приснилась біла паляниця,
Накритий стіл і соняшна кутя...
Нехай навіки спомином іскриться
Той добрий час - на все моє життя!

(Славутич, Яр. Камінець із батьківської хати: Вірші / Яр Славутич; Худож. Л. Дугінцова. - Херсон: Айлант, 1998. - 32 с.: іл. - (Література рідного краю).)

Посвяти

***

Микола Василенко

Яр Славутич

Стояли ночі перед ним, -
Життя вузли в'язало.
І застеляв дорогу дим,
І сліз було немало.
Здіймалась хвиля до небес,
Його сторчма котила.
Здавалося, що світ увесь -
Одна-страшна могила.
Але в захланну каламуть
Себе він чув добряче:
На пробу міць твою беруть, -
Терпи! Тримайсь, козаче!
І він тримався, позаяк
Нова манила днина -
Потужний спалахом маяк -
Розкована Україна!

***

Антоніна Корінь

Ох цей Яр - полум-Яр!
В його грудях - вічний жар.
Він палає щохвилини.
То - любов до України.
Ох цей Яр - полум`Яр!
Він - сіяч і хлібодар,
Сіє в книгах полемічних
він розумне, добре й вічне...
Змолоду співа в них колос.
Вслухайтесь: то Ярів голос.

(під час зустрічі Яра Славутича
зі студентами КДПУ ім. В.Винниченка 1998 року)

***

П.Небесний

Месник Яр

Ярові Славутичу, авторові
збірки Шаблі тополь

Хай живе наш месник Яр -
Зброї слова володар!
Він, як сокіл з-понад хмар,
Розбиває яничар,
Що зреклись дідів, батьків
І пішли до ворогів,
Де за кусник ковбаси
Служать їм, як гончі пси.
Але всюди месник Яр
Пильно стежить з-понад хмар
За ділами яничар
І метає вдар на вдар,
Щоб зник за ними слід -
І позбувсь їх наш нарід!

Лос-Анджелес, 1995.

Листи Яра Славутича

1. До Державної обласної наукової бібліотеки ім. Н.К. Крупської, 1 березня 1991 р.
  2. До п. Антоніни Корінь, 21 червня 1991 р.
  3. До п. Антоніни Корінь, 20 вересня 1991 р.
  4. До п. Антоніни Корінь, 21 серпня 1992 р.
  5. До земляків-кіровоградців (тобілевичан), 10 вересня 1992 р.
  6. До бібліотек, наукових установ і редакцій журналів в Україні, лютий 1993 р.
  7. До п. Антоніни Корінь, 7 лютого 1993 р.
  8. До п. Антоніни Корінь, 30 жовтня 1993 р.
  9. До п. Антоніни Корінь, 8 січня 1995 р.
  10. До п. Антоніни Корінь, 24 травня 1995 р.
  11. До п. Антоніни Корінь, 9 серпня 1995 р.
  12. До п. Тетяни Корінь, 3 листопада 1995 р.
  13. До п. Тетяни Корінь, 28 лютого 1996 р.
  14. До п. Антоніни Корінь, 2 квітня, 1996 р.
  15. До п. Антоніни Корінь, 8 грудня 1996 р.
- Тека "Яр Славутич" знаходиться у відділі краєзнавства ОУНБ ім. Д.І. Чижевського м. Кропивницького.

VII. Фотогалерея

Яр Славутич. 1937. Світлини довоєнних років.

Віра і Яр Славутичі після одруження в 1948 р.

Яр Славутич. Фото 1960 р.

**З відвідин Євгена Маланюка (спереду в центрі). У другому ряду: Яр
Славутич, Д.Струк, Б.Мазепа, Д.Мур**

**Яр Славутич під час своєї поїздки в Україну.
Зліва направо: Юрій Хорунжий, Олег Василенко, Микола Василенко, Яр
Славутич. Херсон, 1997 р.**

*В. Марко, А.Корінь і Яр Славутич (з Канади) після його
авторського вечора в ОУНБ ім. Д. Чижевського (1998)*

**В.Марко, А.Корінь і Яр Славутич (з Канади) після його авторського вечора
в ОУНБ ім. Д.Чижевського (1998)**

Яр Славутич в гостях у М.Василенка. Херсон, 1999 р.

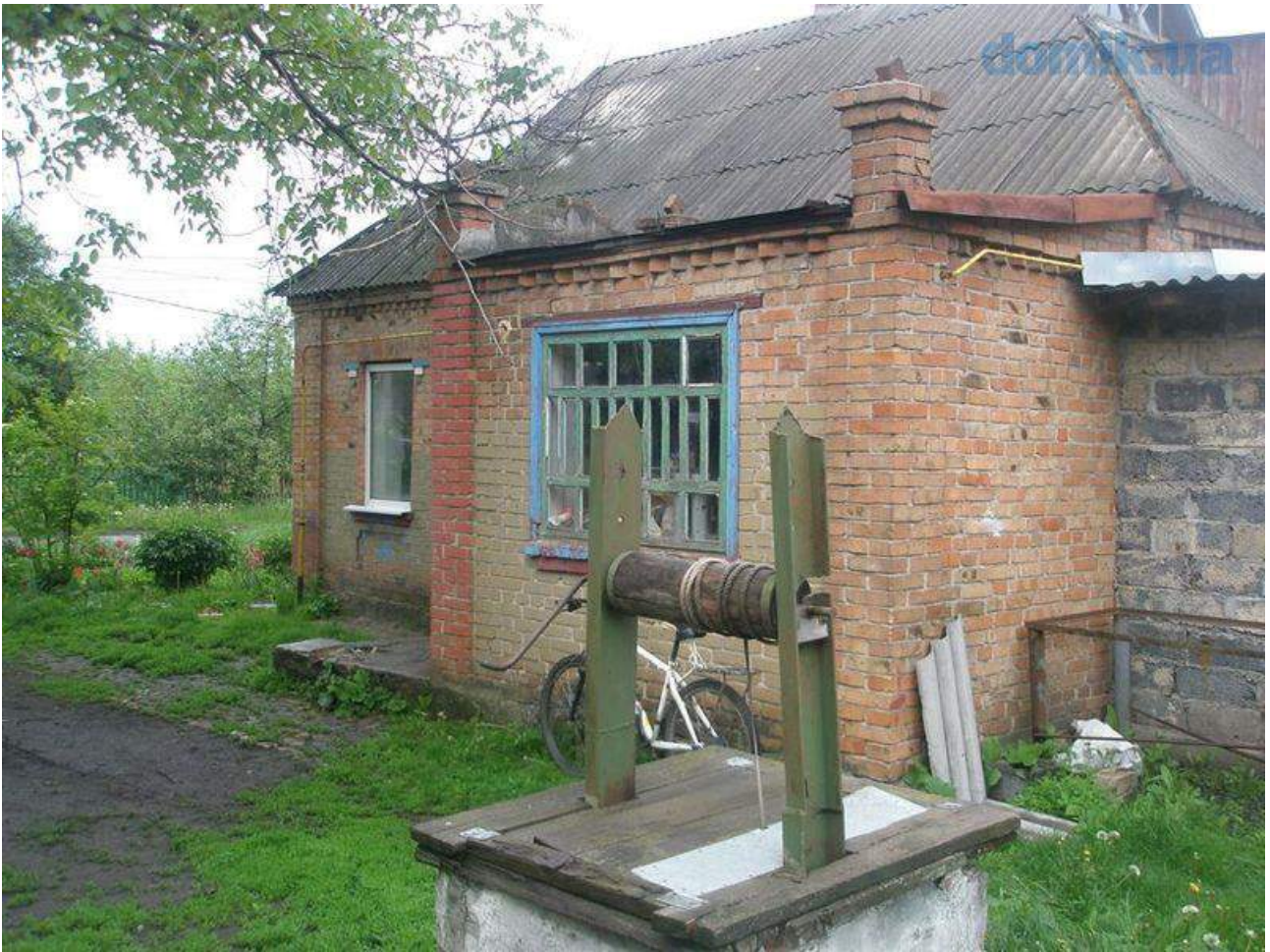
Яр Славутич - організатор української книгозбірні у Військовій школі мов у Монтерей, 2009 р.

Дочка Оксана. Малярка. 2009 р.

Син Богдан, музика і співак

**Будинок Яра Славутича в с.Широка Балка Долинського району
Кіровоградської області 18.10.2009**

Лопушинський І. Яр Славутич і Горький: "Зустріч" через десятиліття

Зміст

Передмова.....	3
Голосом Степової Еллади...(Штрихи до портрета Яра Славутича).....	5
Жученко Григорій Михайлович (Яр Славутич): біографія	12
I.Твори Яра Славутича.....	15
1.1.Окремі видання.....	15
1.2.Книги Яра Славутича іноземними мовами.....	19
1.3. Твори в збірках.....	20
1.4.Вступні статті, упорядкування, передмови Яра Славутича.....	26
1.5.Статті в періодичних виданнях.....	28
II. Література про життя і діяльність Яра Славутича.....	34
2.1.Книги.....	34
2.2.Статті з альманахів, збірників, окремих видань.....	36
2.3.Статті з періодичних видань.....	37
III.Фільмографія.....	47
IV.WEB-ресурси:.....	47
V. Іменний покажчик.....	51
VI. Додатки (автобіографія митця, статті про життя і творчий шлях літератора, інтерв'ю, спогади сучасників, літературознавчі та наукові розвідки, посвяти).....	55
VII.Фотогалерея.....	80